

basiscursus

Cultuureducatie

beleid en coördinatie

**Onderwijscentrum Vrije Universiteit
Amsterdam**

Sites voor cultuureducatie en CKV

www.kernvakckv.nl (op deze site staat veel informatie over actuele ontwikkelingen en CKV)

Sites voor CKV en cultuureducatie

www.kernvakckv.nl

(op deze site staat veel informatie over actuele ontwikkelingen en CKV)

Cultuureducatie

www.cultuurbeleid.nl
<http://cultuurcoordinator.nl>
 www.cultuurplein.nl
 www.cultuurnetwerk.nl
 www.cultuurnet.nl
www.cultuurwijs.nl
www.entoen.nu
www.kunstophetweb.nl/educatie.htm
www.cultuurindespiegel.nl
 www.knpsl.krnt.nl/ (knipselkrant cultuur)

CKV internetsites

<http://wp.digischool.nl/ckv> (het nieuwe vaklokaal voor culturele en kunstzinnige vorming)
 www.kunstbende.nl
<http://wp.digischool.nl/ckv>
http://digischool.kennisnet.nl/community_ckv

Subsidies en fondsen

www.cjp.nl (alles over de cultuurkaart)
 www.subsidietotaal.nl
www.cultuurparticipatie.nl
subsidie.startpagina.nl/
 www.vsbfonds.nl
 www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/kunst-en-cultuur
 Zie ook *Fondsen cultuur*, op www.cultuurplein.nl

Cultuurbeleid vo 2016+

Vrije Universiteit Amsterdam
december 2015

Programma

Welkom en kennismaking

Inleiding

- achtergronden
- scenario's
- beleid
- coördinatie
- vernieuwingen

Verkennen

- cultuurbeleid
- cultuurcoördinatie
- discussie

Lunch

Verdiepen

- Coördinatietaken
- beleidsplan maken
- discussie

Suggesties en overwegingen

Kunst is niet alleen leuk, maar ook belangrijk voor de ontwikkeling van de hersenen. Beter gezegd: kunst is leuk omdat het zo goed is voor onze hersenen. Dat zegt wetenschapsjournalist en auteur Mark Mieras. Hij pleit daarom voor een wezenlijke rol voor cultuureducatie in het onderwijs. "Kunst is een essentieel spel om te overleven."

Inhoudsopgave

Voor wie is dit boek bedoeld	5
Inleiding	7
Is alles goed geregeld?	8
Hoe zit het met cultuureducatie op onze school?	9
Overzicht cultuurcoördinatie en cultuurbeleid	10
Inhoud beleidsplan cultuureducatie	12
Taken van de cultuurcoördinator en de schoolleiding	17
Checklist bij het schrijven van een beleidsplan	18
Welk cultuurscenario past bij onze school?	19
Scenario Checklist Taken van de cuco en de schoolleiding	24
Overzicht doorlopende leerlijnen voor CKV	25
De cultuurkaart 2013-23	26
Beslispunten CKV-junior	31
Kerdoelen en eindtermen voor CKV	32
Cultuurcoördinator op de basisschool	36
Meervoudige intelligenties	37
Cultuur in de spiegel	39
Cultuureducatie goed voor de hersenen	43
Invulschema's bij het schrijven van een beleidsplan	45
Kunst en cultuur verbinden	52
Overzicht scholen 2005 - 2014	53
Beleidsplannen: voorbeelden van good practice	57
Regeling prestatiebox VO	67
Presentatie	

Voor wie is dit boek bedoeld?

Het is duidelijk: een cultuurbeleidsplan en cultuurcoördinatie zijn meer dan ooit noodzakelijk.

Heeft uw school de zaken rond cultuureducatie goed geregeld? Is er een cultuurcoördinator en een beleidsplan voor cultuureducatie voor de komende jaren?

Deze handleiding is bestemd voor cultuurcoördinatoren, schooldirecties, docenten CKV en kunstvakken en andere geïnteresseerden van alle schoolsoorten in het voortgezet onderwijs. Het hoort bij de basiscursus cultuurbeleid en is een hulpmiddel bij de invoering van schoolbeleid voor cultuureducatie in het voortgezet onderwijs.

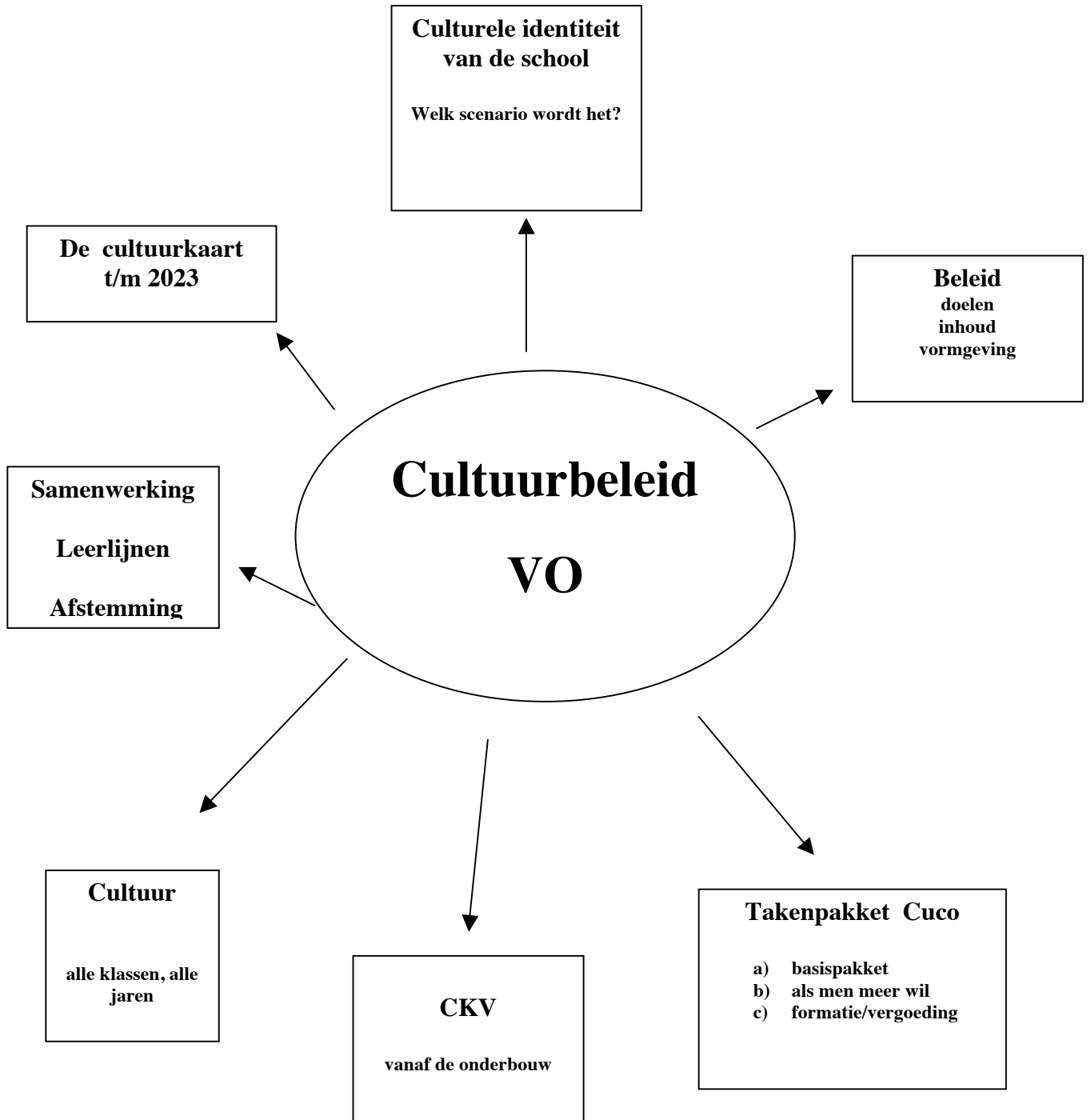
Inhoudelijke zaken als de wettelijk verplichte CKV kerndoelen 50, 51 en 52 in de onderbouw en aandacht voor samenhang en doorgaande leerlijnen bij culturele vorming maken dat scholen goed moeten nadenken over hun culturele ambities.

Beleid is ook nodig voor de inzet van de cultuurkaart tussen nu 2023.

Dit is een basisboek, gemaakt om scholen op een praktische wijze te informeren en ondersteunen bij de ontwikkeling van schoolbreed en samenhangend cultuurbeleid. Doel is helderheid over de culturele keuzes die de school kan maken, voorbeelden van duidelijke en haalbare beleidsplanning en informatie over de taken van de directie, de cultuurcoördinator(en) en cultuurcommissie van de school.

Aan de orde komen:

- Scenario's voor de ontwikkeling van cultuureducatie op school
- Het schrijven van een beleidsplan voor cultuur op school
- Uitzetten en bewaken van de leerlijn cultuureducatie
- De kerndoelen van CKV in de onderbouw
- Aansluiting basisonderwijs, onderbouw en bovenbouw
- Een takenpakket voor de cultuurcoördinator en de schoolleiding
- Budget en formatie
- De cultuurkaart tot 2023
- Praktijkvoorbeelden

Inleiding

Cultuur doet het in 2015-16 beter dan ooit op de Nederlandse scholen. Bijna alle leerlingen in het reguliere voortgezet onderwijs hebben al jaren te maken met het examenvak CKV en dat blijft in de toekomst ook zo. Ondertussen is er ook al jaren sprake van CKV- junior, de cultuurkaart en culturele instellingen die zich steeds meer richten op de scholen. Ook komen cultureel erfgoed, de 'leerlijn' kunst en cultuur en de *cultuurschool* steeds beter uit de verf. De meeste scholen hebben cultuurcoördinatoren of een cultuurteam die door middel van een gedegen cultuurbeleidsplan dit alles in goede banen moet leiden.

Cultuureducatie in het onderwijs wordt nadrukkelijk gestimuleerd door de overheid. 'CKV havo-vwo' en 'CKV vmbo' blijven verplichte examenvakken voor alle leerlingen. Vanaf het schooljaar 1999-2000 stelt OCW geld beschikbaar om CAPs (culturele activiteiten van professionals) te kunnen betalen. Culturele en kunstzinnige vorming in het voortgezet onderwijs is vanaf de invoering van de tweede fase in 1998 een succes geweest. Met de invoering in 2006 van specifieke kerndoelen voor CKV in de onderbouw is culturele en kunstzinnige vorming ook verankerd in het programma van de eerste leerjaren.

Al enkele jaren is er ervaring met de persoonlijke ***cultuurkaart, voor alle leerlingen beschikbaar***. Deze financiële stimulans is bedoeld om een doorgaande leerlijn voor cultuureducatie te verstevigen en om leerlingen nog meer in aanraking te brengen met culturele activiteiten van professionals. Om in aanmerking te komen voor de oude 'bavobonnen' voor de onderbouw diende de school een cultuurbeleid te formuleren en één of meer docenten aan te wijzen als cultuurcoördinator. Voor de 'oude' en de 'nieuwe' cultuurkaart zijn zulke eisen niet formeel vastgelegd, maar cultuurcoördinatie en cultuurbeleid zijn nu belangrijker dan ooit.

Tot de taken van de cultuurcoördinator behoren:

-
- ✓ doelstellingen van cultuureducatie onder woorden brengen
 - ✓ het schrijven van een beleidsplan voor cultuur op school
 - ✓ uitzetten en bewaken van de leerlijn cultuureducatie
 - ✓ zorgen voor leerlijnen, samenwerking en afstemming
 - ✓ cultuurdossier voor de doorgaande leerlijnen stimuleren
 - ✓ overzicht hebben van het cultuurbeleid van de overheid
 - ✓ budget voor cultuureducatie opstellen, beheren en bewaken
-

Alles goed geregeld?

Deze checklist geeft snel inzicht in de stand van cultuurcoördinatie/beleid op uw school.

	Zit goed	Punt van aandacht	Niet relevant
1. cultuureducatie belangrijk op school			
2. duidelijke schoolvisie t.a.v. cultuureducatie			
3. directie 'proactief' tav cultuur			
4. cultuurbeleid			
5. cultuurbeleidsplan			
6. budget cultuureducatie			
7. cultuurcoördinatie (CUCO)			
8. profielschets CUCO			
9. takenpakket CUCO			
10. regelmatig overleg directie/ CUCO			
11. leerlijnen cultuureducatie			
12. brede cultuurcommissie			
13. betrokkenheid van veel collega's bij cultuureducatie			
14. positie van kunst en cultuur in de onderbouw			
15. kunstvakken als examenvakken			
16. goed overzicht van het totaal aanbod aan CA's			
17. kerndoelen 50, 51 en 52 in de onderbouw			
18. CKV-junior in de onderbouw			
19. CKV bovenbouw, weten wat nieuw is			
20. canon van Nederland in de onderbouw			
21. CAPs en CA's in 3 H/V			
22. CAPs en CA's in 5H/6V			
23. CAPs en CA's in 4 VMBO			
24. cultuurbeleid OCW, op de hoogte blijven			
25. cultuurkaart (CK)			
26. alternatieven voor de cultuurkaart			
27. voor het komend schooljaar: budget en bestedingsplan			
28. bijhouden aanbod culturele instellingen (CI's)			
29. contacten met de CI's			
30. aanbod CAPs en CA's komend schooljaar			
31. fondsenwerving CAPs			
32. contacten met CJP			
33. veel aandacht voor de vormende functie van cultuur			
34. school profileert zich als cultuurschool			
35. school investeert structureel extra in cultuureducatie			
36. cultuur vast agendapunt directie/leiding			
37. breed basisteam culturele vorming			
38. cultuur onderdeel (bijna) alle vakken			
39. CKV vanaf de brugklas tot het laatste schooljaar			
40. kunstvakken hebben extra lestijd			
41. Leerling werkt aan eigen cultureel referentiekader			

Hoe zit het met cultuureducatie op onze school?

Wat gaat nu goed, heel goed, geweldig? Waar kunnen we trots op zijn?

Wat zou beter kunnen?

Hoe zit het met het cultureel aanbod (activiteiten, vakken, enz) in de onderbouw?

Sluit dit goed aan op CKV in de bovenbouw?

Doen we genoeg aan, bijvoorbeeld

muziek in de onderbouw

beeldende vorming in de onderbouw

toneel en dans in de onderbouw

film

musicals

cultureel erfgoed

literatuur

samenhang en leerlijnen

CKV-junior

collega's motiveren

cultuurgeld optimaal gebruiken

CKV in de bovenbouw

kunsvakken in de bovenbouw

Overzicht cultuurcoördinatie en cultuurbeleid

1) **Taken van de coördinator**

Leg eerst vast wat de verschillende taken zijn die horen bij het coördineren van de culturele activiteiten die komend schooljaar plaats vinden, misschien ook alvast voor de klassen waar nu soms (te) weinig of niks gebeurt – de ‘witte plekken’ op de cultuurkaart van de school. Hierbij hoort het schrijven van een bestedingsplan en een activiteitenplan.

2) Daarnaast kan worden bekeken wat de school verder wil met cultuureducatie. Dit worden aangegeven in een **cultuurbeleidsplan**. Het gaat om zaken als de culturele leerlijnen in kaart brengen: een ‘doorlopend’ cultuurdossier, samenhang en afstemming met CKV-VMBO en het examenvak CKV-HAVO/VWO

3) **Een redelijke vergoeding**

Een basispakket (scenario 1)

Als de school kiest voor een basispakket kunst en cultuur – het in kaart brengen van wat er zoal gebeurt op school en dit zo goed mogelijk beheren.

Als men wat meer wil

Als de taak van de cultuurcoördinator breder is dan alleen maar de cultuurkaart, bijvoorbeeld ook inhoudt dat deze persoon een cultuurbeleidsplan voor alle leerjaren moet schrijven, dan zijn er meer taakuren nodig. (zie scenario's 2 en 3 voor een schatting van wat nodig is).

4) **Afstemming met de onderbouw, CKV-VMBO, het vernieuwde examenvak CKV-HAVO/VWO, enz.**

De cultuurkaart heeft een duidelijke bijdrage aan een doorlopende leerlijn cultuureducatie, waarbij de voorbereiding en aansluiting op CKV in de bovenbouw belangrijk is. Zo schrijft een docent: ‘de bedoeling is vanaf het eerste jaar met CKV bezig te zijn.’

Om de doorlopende leerlijn vorm te geven kan men nu al denken aan het aanleggen van een cultuur(kunst)dossier vanaf de eerste klas, met daarin in ieder geval ruimte voor culturele activiteiten en een cultureel zelfportret. In de nieuwe onderbouw moet de school voor alle leerlingen in principe minimaal 3 of 4 activiteiten van professionals (CAP's) organiseren en daarbij een al dan niet vakoverstijgend cultuurdossier gebruiken.

5) **Budget en begroting voor culturele activiteiten**

Het budget voor de culturele activiteiten is in ieder geval een optelsom van wat de school vanaf komend schooljaar uitgeeft aan kunst en cultuur. De meeste scholen geven ‘eigen’ geld uit aan excursies, schoolkrant, schoolkoor, schoolmusical/theater en dergelijke. Een taak van de cultuurcoördinator kan zijn een overzicht te maken van deze geldstromen voor het beleidsplan cultuureducatie.

6) **Beleidsplan**

Het is belangrijk om ‘schoolbreed’ een beleidsplan te schrijven. Dit kost de CUCO extra tijd en formatie. Zie elders in dit boek voor suggesties en voorbeelden van dit soort beleidsplannen.

7) Directie

De directie speelt een centrale rol bij het stimuleren van cultuureducatie, zeker als cultuur meer moet zijn dan leuke extra's voor de leerling. Het ontwikkelen van visie op wat men met kunst en cultuur wil is in eerste instantie de verantwoordelijkheid van de directie.

Regelmatig overleg over de stand van zaken met betrekking tot de ontwikkeling van het beleidsplan is hierbij noodzakelijk. Aan de orde komt dan onder andere visie op de rol van kunst en cultuur op school, keuze en planning van de culturele activiteiten en begrotingszaken, het uitdragen van het cultureel profiel van de school. Ook essentieel is het betrekken van zoveel mogelijk collega's bij cultuureducatie.

8) Culturele erfgoed/andere vakken

Cultuureducatie en de cultuurkaart beperken zich niet tot de kunstvakken en CKV. Cultureel erfgoed is op veel scholen onderbelicht als het gaat om het nadenken over de inzet van de cultuurkaart. Collega's geschiedenis en aardrijkskunde organiseren culturele activiteiten die te maken hebben met onder andere archeologie, monumenten, archieven en historische musea. Docenten van de talen doen vaak iets met schrijvers in de klas, theater en film.

Het zelf beoefenen (doen) en ervaren (meemaken) van kunst en cultuur vormt de basis van het culturele leven in ons land. Het is belangrijk dat deze basis zo breed, sterk en toegankelijk mogelijk is. *R. Plasterk*

Niet kennis, niet technologie, maar menselijke creativiteit is dé motor van de economie in de eenentwintigste eeuw. [...] Een stad of regio die creatief talent koestert en aantrekt, heeft daarom een beslissend concurrentievoordeel. *R. Florida*

Toegankelijkheid en bereikbaarheid van alle vormen van kunst en cultuur dienen gezien te worden als een onvervreemdbaar recht van mensen. *J. Marijnissen*

Cultuur is een slijpsteen voor de geest. Cultuur daagt de hersenen uit om sleutelvaardigheden te ontwikkelen zoals zien, luisteren, reflecteren, aandacht geven, experimenteren, verhalen vertellen, met passie. Stuk voor stuk vaardigheden die van doorslaggevend belang zijn in een almaar veranderende samenleving, in een wereld ook met een overkill aan informatie. *M. Mieras*

Inhoud beleidsplan cultuureducatie

- 1 Visie en schoolbeleid ten aanzien van cultuureducatie
 - 2 Gewenst profiel van de school ten aanzien van cultuureducatie
 - 3 Huidig cultuurprofiel van de school
 - 4 Wat is al goed: sterke punten van de school ten aanzien van cultuureducatie?
 - 5 Wat mist de school op het gebied van cultuureducatie?
 - 6 Plannen en activiteiten voor de komende vier jaar
 - 7 Budget en formatie
 - 8 Taken van de cultuurcoördinator
 - 9 Taken van de schoolleiding
-

Invulschema's bij het maken van een beleidsplan

<p><u>1 Visie en beleid ten aanzien van cultuureducatie</u> Tip: Beschrijf kort de missie en visie van de school.</p> <p>Heeft de school een duidelijke visie ten aanzien van de functie van cultuureducatie?</p> <p>Is er nu al sprake van een beleidsplan voor cultuureducatie?</p> <p>Zo ja, welke elementen uit de 'inhoud' hierboven staan er in?</p> <p>Zo niet, heeft u of iemand anders de opdracht dit beleidsplan te gaan schrijven?</p>	
<p><u>2 Doel en functie van cultuureducatie op school</u> Wat zijn de culturele doelen en kunstzinnige doelen van de school?</p> <p>Persoonlijke en sociale ontwikkeling?</p> <p>Kennismaking met kunst en cultuur, het opbouwen van een eigen cultureel referentiekader CRK?</p> <p>Leuke 'extra's' naast wat de school verder aan onderwijs doet?</p> <p>De invulling van vakprogramma's?</p>	

Cultuurbeleid is een systematische, structurele wijze van reageren op de culturele situatie in de school. Centraal staat dat beleid er op gericht is de onderwijskansen van leerlingen te vergroten. In het cultuurbeleid wordt verwoord op welke manier de schoolorganisatie de culturele en kunstzinnige ontwikkeling van de leerlingen een bron van permanente zorg en aandacht laat zijn

<p><u>3 Wat is al goed: sterke punten van uw school ten aanzien van cultuureducatie?</u></p> <p>De culturele activiteiten zelf (CA's en CAPs) - genoeg, in alle leerjaren, gevarieerd</p> <p>De kunstvakken</p> <p>Inzet collega's</p> <p>Steun van directie</p> <p>Schoolkrant</p> <p>Schoolvoorstellingen</p> <p>Contacten met instellingen</p> <p>Aankleding gebouw</p> <p>Doorlopende leerlijnen</p> <p>Cultuurdossier vanaf de eerste klas enz</p>	<p>Hier aangeven wat nu al goed is geregeld</p>
<p><u>4 Wat mist de school op het gebied van cultuureducatie?</u></p> <p>De culturele activiteiten zelf (CA's en CAPs) - genoeg, in alle leerjaren, gevarieerd</p> <p>De kunstvakken</p> <p>Inzet collega's</p> <p>Steun van directie</p> <p>Schoolkrant</p> <p>Schoolvoorstellingen</p> <p>Contacten met instellingen</p> <p>Aankleding gebouw</p> <p>Doorlopende leerlijnen</p> <p>Cultuurdossier vanaf de eerste klas</p> <p>Cultureel erfgoed</p> <p>enz</p>	<p>Hier aangeven wat beter zou kunnen</p>

5 <u>Het schrijven van een beleidsplan</u>	<u>Moet er (nog) in?</u>
1 Visie en missie van de school	ja/nee
2 Visie en schoolbeleid ten aanzien van cultuureducatie	
3 Huidig cultuurprofiel van de school	
4 Wat is al goed: sterke punten van de school ten aanzien van culturele activiteiten	
5 Wat mist de school op het gebied van culturele activiteiten?	
6 Gewenst profiel van de school ten aanzien van culturele activiteiten	
7 Plannen en activiteiten voor de komende 4 jaar	
8 Inzet van de cultuurkaart in deze periode	
9 Budget en formatie	
10 Taken van de cultuurcoördinator	
11 Taken van de schoolleiding	
12 Anders, namelijk...	

Iedere Nederlander zou de mogelijkheid moeten krijgen om een basisniveau te bereiken wat betreft (historische) kennis en esthetisch beoordelingsvermogen op cultureel gebied, en in de eigen creatieve ontwikkeling. Cultuureducatie draagt ertoe bij dat iedereen de verschillende facetten van cultuur die hij of zij in het dagelijks leven tegen komt, kan onderkennen, interpreteren en begrijpen. *Raad voor Cultuur, 2003.*

Culturele vorming is meer dan ooit van belang, nu kinderen en jongeren opgroeien in een maatschappij die zich kenmerkt door enerzijds een culturele overvloed en anderzijds een cultureel tekort. *Bron: Raad voor Cultuur & Onderwijsraad.*

Hieronder een model met concrete suggesties en voorbeelden voor het schrijven van een plan voor cultuurbeleid.

Voorzetten voor een beleidsplan

- 1 Visie en schoolbeleid ten aanzien van cultuureducatie
- 2 Huidig cultuurprofiel van de school
- 3 Wat is al goed: sterke punten van de school ten aanzien van cultuureducatie
- 4 Wat mist de school op het gebied van cultuureducatie
- 5 Gewenst profiel van de school ten aanzien van cultuureducatie
- 6 Plannen en activiteiten voor de komende 4 jaar
- 7 Budget en formatie
- 8 Taken van de cultuurcoördinator
- 9 Taken van de schoolleiding

Vergeet de bijlagen niet (bijvoorbeeld kerndoelen – ook het voorwoord, de *Karakteristiek*, lessentabellen, overzichten)

1 Schoolvisie ten aanzien van cultuureducatie.

Zo zou het kunnen (maar zie ook de ‘citaten uit de samenleving’ op de volgende pagina en de voorbeelden van diverse scholen achter in dit boek).

Onze school staat voor een actieve rol ten aanzien van de ontwikkeling van cultuureducatie.

Cultuureducatie is onmisbaar in de persoonlijke en sociale ontwikkeling van leerlingen in het voortgezet onderwijs. De laatste jaren is er steeds meer belangstelling voor de rol van de school hierin. Examenvakken als CKV in de bovenbouw van VMBO, HAVO en VWO, de CKV kerndoelen in de onderbouw dagen scholen uit om cultuureducatie te integreren in het curriculum.

Cultuureducatie als ‘kunsteducatie’ is een doel op zich, maar heeft voor iedereen ook een belangrijke pedagogische en vormende functie. Zoals bijvoorbeeld duidelijk wordt in de theorie van meervoudige intelligenties (Howard Gardner) heeft ieder individu de aangeboren mogelijkheid om verschillende soorten talenten te ontwikkelen. Bij een breed aanbod van allerlei soorten culturele ontmoetingen, en het leren reflecteren op deze ervaringen, kunnen leerlingen zich profileren en hun sterke kanten ontdekken en ontwikkelen.

In de komende jaren ontwikkelt de school een integrale aanpak voor cultuureducatie en culturele ontmoetingen. Hierbij gaat het om een breed scala aan cultuuruitingen en cultuurbeleving, inclusief cultureel erfgoed, literatuur, media, en de kunstvakken.

Een belangrijk hulpmiddel hierbij is het beschrijven en invullen van de doorlopende leerlijnen¹ kunst en cultuur vanaf de eerste tot en met het laatste schooljaar. Onmisbaar bij dit alles is de betrokkenheid van de directie en van de collega’s van alle vakken.

¹ Een leerlijn is *doorlopend* als wat later komt veronderstelt, aansluit, en voortbouwt op wat eerder is gedaan.

2 Huidig cultuurprofiel van de school

Bij het vaststellen van dit profiel kan het handig zijn de overzichten die verderop in deze map staan in te vullen bij een inventarisatie van de culturele activiteiten. Denk ook aan deze punten:

- het verleden, met de oude bonnen en de cultuurkaart oude stijl
- welke docenten/vakken zich nu inzetten voor culturele activiteiten
- hoeveel formatie er nu wordt uitgegeven aan het organiseren van culturele activiteiten, buiten de lestaak om
- hoeveel geld er nu in totaal wordt uitgegeven aan culturele activiteiten in de verschillende leerjaren.

3 Wat is al goed: sterke punten van de school ten aanzien van cultuureducatie

- Aan de hand van het huidig profiel (hierboven), een sterke analyse maken.

4 Wat de school mist de school op het gebied van culturele activiteiten

- Aan de hand van het huidig profiel (hierboven), een zwakte analyse maken.

5 Gewenst profiel van de school ten aanzien van cultuureducatie

Dit is uiteraard een zaak van discussie en overleg. Dit proces kan je effectief op gang brengen door voorstellen te maken van een gewenst cultuurprofiel voor de school en dit voorstel voor te leggen aan collega's en directie. Vervolgens de reacties op de voorstellen verwerken in een definitief profiel. Dit proces mag best meer dan een schooljaar in beslag nemen.

6 Plannen en activiteiten voor de komende 4 jaar

Per schooljaar

Volgend jaar

Jaar daarop

enz

7 Inzet van de cultuurkaart/lumpsum

Per schooljaar

Volgend jaar

Jaar daarop

enz

8 Budget en formatie

Per schooljaar

Volgend jaar

Jaar daarop

enz

9 Taken van de cultuurcoördinator.

Algemene taken

- * Cultuurkaart nieuwe stijl beheren (aanvragen, projectcoördinator aansturen, collega's in alle klassen betrekken, budgethouders coördineren))
- * Bestedingsplan maken voor de cultuurkaart
- * Activiteitenplan maken voor de cultuurkaart
- * Contacten onderhouden met CJP
- * Doelstellingen van cultuureducatie onder woorden brengen
- * Beleidsplan voor cultuureducatie schrijven en bewaken
- * Uitzetten en bewaken van de leerlijn cultuureducatie
- * Inventariseren van het huidige cultuuraanbod van de school
- * Overleg met directie
- * Actuele, inhoudelijke kennis hebben van wat er op school gebeurt bij alle vakken ten aanzien van culturele activiteiten (dus ook de vakken waar cultureel erfgoed een rol speelt)
- * Overzicht bijhouden van het cultuurbeleid van de overheid tav het voortgezet onderwijs
- * Overleg met vaksecties (onder andere van het leergebied Kunst en cultuur, KV2, CKV-V, CKV1, CKV2/3, KCV, geschiedenis, aardrijkskunde, Nederlands, maar ook andere vakken die activiteiten organiseren)
- * Contacten onderhouden met culturele instellingen in de regio
- * Cultureel aanbod samenstellen en aanbieden voor de 4e klas VMBO, 5 HAVO en 6 VWO, indien nodig.
- * Cultureel aanbod samenstellen en aanbieden voor de 3e klas HAVO/VWO
- * Op de hoogte zijn van het culturele aanbod: receptief, actief, secundaire literatuur bijhouden en opzoeken, internet informatie downloaden, naar manifestaties gaan.
- * Budget maken en beheren
- * Administratie bijhouden
- * Oplossen van problemen, bemiddelen bij conflicten
- * Onderzoeken of het mogelijk is leerlingen vanaf de eerste klas een cultuurdossier te laten aanleggen en CKV-junior in te voeren

Taken die gedelegeerd kunnen worden

- * Ontvangen en voorbereidingswerk voor bezoekende groepen
- * Lestijd besteden aan collectieve culturele activiteiten (vooraf en achteraf)
- * Afrekenen en begroten van projecten
- * Begeleiden van schoolpresentaties, opzetten van schooltoneel, culturele initiatieven van leerlingen begeleiden

10 Taken van de schoolleiding

- * Langetermijn beleid voor cultuureducatie ontwikkelen, onder andere door middel van het (laten) schrijven van een beleidsplan
- * Financiën regelen voor cultuureducatie
- * Een cultuurcoördinator benoemen
- * Een profielschets voor de cultuurcoördinator schrijven
- * Een takenpakket voor de cultuurcoördinator samenstellen
- * Formatie vrijmaken voor de cultuurcoördinator
- * De betrokken vaksecties stimuleren daar waar het nuttig is samen te werken
- * Een cultuurcommissie in het leven roepen

Checklist bij het schrijven van een beleidsplan

1 Visie en beleid ten aanzien van cultuureducatie

- Heeft de school een duidelijke visie op de functie van cultuureducatie?
- Is er nu al sprake van een geschreven beleidsplan voor cultuureducatie?
- Zo ja, welke elementen uit de 'inhoud' hierboven staan er in?
- Zo niet, heeft u of iemand anders de opdracht dit beleidsplan te gaan schrijven?

2 Functie van de culturele activiteiten op school

- Is dit *voornamelijk* leren van en door middel van kunst en cultuur?
- Of gaat het vooral om leuke extra's?
- Of gaat het meer om een invulling van specifieke vakprogramma's?

3 Wat is al goed: sterke punten van uw school ten aanzien van cultuureducatie

- De activiteiten zelf (genoeg, in alle leerjaren, gevarieerd)
- Inzet collega's
- Steun van directie
- Schoolkrant
- Schoolvoorstellingen
- Contacten met instellingen
- Aankleding gebouw
- Doorlopende leerlijnen (bijvoorbeeld dmv het kunstdossier)
- Cultureel erfgoed
- enz
- enz

4 Wat mist de school op het gebied van cultuureducatie

- De activiteiten zelf (genoeg, in alle leerjaren, gevarieerd)
- Inzet collega's
- Steun van directie
- Schoolkrant
- Schoolvoorstellingen
- Contacten met instellingen
- Aankleding gebouw
- Doorlopende leerlijnen (bijvoorbeeld het kunstdossier)
- Cultureel erfgoed
- enz
- enz

5 Het schrijven van een beleidsplan

Wat moet er in?

- 1 Visie en schoolbeleid ten aanzien van cultuureducatie
- 2 Huidig cultuurprofiel van de school
- 3 Wat is al goed: sterke punten van de school ten aanzien van cultuureducatie
- 4 Wat mist de school op het gebied van cultuureducatie?
- 5 Gewenst profiel van de school ten aanzien van cultuureducatie
- 6 Plannen en activiteiten voor de komende 4 jaar
- 7 Budget en formatie
- 8 Taken van de cultuurcoördinator
- 9 Taken van de schoolleiding

Welk cultuurscenario past bij onze school?

(uit: cursusboek bij de **Basiscursus voor cultuurcoördinatie en cultuurbeleid**, www.onderwijscentrum.vu.nl, Voor meer informatie: Jan Mulder, jonomul@me.com)

Wanneer begint het schoolcurriculum voor culturele en kunstzinnige vorming (concrete cultuureducatie) en wanneer houdt het op? Het antwoord op deze vraag hangt sterk af van wat de school daadwerkelijk doet met kunst en cultuur. Er zijn zeker drie soorten scholen die men kan onderscheiden als het gaat om culturele identiteit:

- *De cultuurschool, met zeer veel aandacht voor kunst en cultuur*
- *De school met (redelijk) veel aandacht voor kunst en cultuur*
- *De school met weinig aandacht/draagvlak voor kunst en cultuur*

Een *cultuurschool* biedt de leerlingen in alle leerjaren onderwijs en activiteiten in dans, theater, toneel, beeldende vorming, digitale fotografie (audio-visueel) en muziek. Lang niet alle scholen hebben de mogelijkheid om zo'n cultuurschool te zijn, maar toch wel een *school met veel aandacht voor kunst en cultuur*. Voor deze scholen is het goed mogelijk om samenhang en doorgaande leerlijnen voor culturele vorming veilig te stellen door middel van duidelijk beleid. *Scholen met minder aandacht of draagvlak voor kunst en cultuur* zorgen dat de school voldoet aan de wettelijke eisen ten aanzien van de kunst en cultuurvakken maar samenhang en leerlijnen komen misschien moeizaam tot stand, tenzij men wil investeren in een koerswijziging.

Drie scenario's voor cultuureducatie

Elke school kan zelf bepalen hoe ze cultuureducatie vorm geeft, binnen de gestelde regels en voorwaarden. Maar wat past het beste bij de school?

Hieronder staan drie scenario's die hierbij van dienst kunnen zijn. Voor alle scenario's geldt: uitgaan van duidelijke doelstellingen (cultuurbeleid, goede afspraken en praktische coördinatie).

Scenario 1: Basispakket

Scenario 2: Samenhang en aansluiting

Scenario 3: De cultuurschool

Het *basispakket* houdt rekening met wat er hoe dan ook moet gebeuren, zonder veel inhoudelijke aanpassingen aan het programma in de onder- en bovenbouw.

Kiest de school voor een meer inhoudelijke invulling van cultuureducatie kijk dan naar de rubriek *samenhang en aansluiting*.

Bij het derde scenario, *de cultuurschool*, is cultuureducatie de basis van het hele onderwijsprogramma.

Uitwerking van de drie scenario's

<p>Scenario 1</p> <p>BASIS PAKKET</p>	<p>Dit scenario beschrijft wat elke school moet regelen ten aanzien van cultuureducatie. Een aantal van deze punten betreffen de cultuurkaart nieuwe stijl.</p> <ul style="list-style-type: none"> - De Canon van Nederland - De 5 kerndoelen van de onderbouw - De nieuwe eindtermen van het bovenbouw vak CKV - Een aanbod van kunstvakken in de onderbouw - Culturele activiteiten van professionals - Financiën voor de kunstvakken, CKV en kerndoelen 50, 51 en 52 <p>Als men de cultuurkaart nieuwe stijl (NCK) aanvraagt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Een Cultuurkaart-coördinator aanwijzen - Een projekt- coördinator aanwijzen - Een budgethouder aanwijzen - NCK –beleid vaststellen - Een bestedingsplan maken voor het geld van de kaart - Deze personen faciliteren met tijd/formatie - Een plan van inzet maken voor de nieuwe cultuurkaart - De NCK aanvragen - Docenten betrekken bij de culturele activiteiten - Voor elke leerling een NCK aanvragen - Culturele activiteiten van profs in elk schooljaar regelen/laten bezoeken (alle leerlingen hebben een eigen kaart) - Contact opnemen en onderhouden met de lokale culturele instellingen - Zorgen dat het geld tijdig wordt uitgegeven - Ouders informeren
	<p>Om dit Basispakket goed te kunnen regelen is voldoende tijd nodig. De docenten die met deze taken worden belast hebben op jaarbasis naar schatting (gebaseerd op ervaringen van de afgelopen 10 jaar) 80 – 120 klokuren nodig, bovenop wat men al heeft voor kunst/CKV/cultuurcoördinatie. OCW en CJP hebben dit advies onderschreven.</p>

<p>Scenario 2</p> <p>SAMENHANG EN AANSLUITING</p>	<p>De punten uit scenario 1 moeten ook in scenario 2 worden geregeld, maar er komt wel wat bij.</p> <p>-Aandacht voor samenhang en leerlijnen en het gebruik van de kaart om nieuwe culturele initiatieven te ontplooien.</p> <p>-De school zet de nieuwe Cultuurkaart in om te zorgen dat leerlingen in elke klas gevarieerde, culturele activiteiten van professionals ervaren. Dit kan in de onderbouw vanuit de kunstvakken georganiseerd worden, maar er kunnen ook andere vakken, het mentoraat of schoolteams bij betrokken zijn. CKV-junior kan als vak of project een rol spelen.</p> <p>-Voorbereiding en nabespreking van gezamenlijke activiteiten is een belangrijk uitgangspunt in de onderbouw.</p> <p>-Een cultuurdossier zorgt voor reflectie en inhoudelijke aansluiting met vervolgleerjaren.</p> <p>-CKV wordt ook in derde klas HAVO en VWO georganiseerd.</p> <p>Kenmerkend voor scenario 2:</p> <p>-De directie werkt ‘proactief’ mee aan de inhoudelijk introductie van de nieuwe cultuurkaart of zorgt op een andere wijze voor voldoende financiën.</p> <p>-De school kent een cultuurcommissie, heeft een of meer cultuurcoördinatoren, een beleidsplan voor cultuureducatie en betrekkelijk veel docenten die zich in (willen) zetten voor culturele activiteiten.</p>
<p>Inzet van tijd en formatie om deze zaken goed te regelen</p>	<p>Inzet van tijd/formatie om dit te regelen:</p> <p>Bovenop de formatie van scenario 1 is het aan te raden een aantal docenten uit de onder- en bovenbouw 40 – 80 uur per persoon op jaarbasis te geven, om de scenario 2 zaken te regelen. Dus in totaal minimaal 160 – 280 klokuren.</p>

<p>Scenario 3</p> <p>DE CULTUUR SCHOOL</p>	<p>Scenario 3 gaat uit van een school die zich duidelijk profileert als een cultuurschool -een cultuurprofielschool- of in ieder geval een school waar cultuureducatie een centrale rol speelt in het curriculum. De kunstvakken zijn belangrijk voor de school.</p> <p>Voor deze scholen biedt de nieuwe Cultuurkaart 2.0 eventueel ondersteuning bij het invullen van de culturele ambities en plannen. Maar ook zonder de cultuurkaart 2.0 zijn voldoende financiën onmisbaar en beschikbaar.</p> <p>-Scenario 3 kan inhouden dat de school vanaf het eerste tot het laatste leerjaar CKV aanbiedt, als vak, project of keuzeactiviteit, vanuit een duidelijke visie op cultuureducatie, zoals vastgelegd in een beleidsplan.</p> <p>-Rapportage aan ouders over de culturele ontwikkeling van de leerling vindt regelmatig plaats.</p> <p>-De doorgaande leerlijn wordt door middel van een <u>basisteam</u> van CKV docenten in onder- en bovenbouw gedragen.</p> <p>-De leerling werkt aan een persoonlijk <i>cultureel referentiekader</i> (CRK) dat door middel van een (digitaal) cultuurdossier zichtbaar wordt gemaakt.</p> <p>-Aan het einde van zijn/haar schoolloopbaan heeft de leerling een cultuurdossier samengesteld met een overzicht van alle activiteiten, creatieve en/of persoonlijke verwerkingen en reflectieopdrachten vanaf de eerste klas.</p> <p>-Het examenvak CKV houdt als examenvak een eigen status, maar wordt nadrukkelijk gezien als een onderdeel van de leerlijn cultuureducatie.</p>
<p>Inzet van tijd en formatie om deze zaken goed te regelen</p>	<p>Inzet van tijd/formatie om dit te regelen: Dit is afhankelijk van de grootte en complexiteit van de school. In de beginjaren – om het proces op gang te brengen – kan men denken aan 280 – 600 uur op jaarbasis, voor een team van zeer gemotiveerde docenten onder leiding van een of meer cultuurcoördinatoren. De schoolleiding steekt zelf ook inhoudelijk redelijk veel tijd in het proces, en neemt waar nodig het voortouw.</p>

Scenario Checklist Taken van de cuco en de schoolleiding

(uit: *Basiscursus voor cultuurbeleid 2015+*, www.onderwijscentrum.vu.nl, Voor meer informatie: Jan Mulder, jonomul@me.com)

Deze lijst met scenariotaken kan als checklist dienen voor wat er op school al geregeld is of geregeld moet worden ten aanzien van cultuureducatie. Alle taken bij scenario 1 moeten sowieso goed geregeld zijn. Mocht een school meer willen of al doen, kijk dan naar de taken bij scenario's 2 en 3. Let wel: in elke taak moet voldoende tijd worden geïnvesteerd. Een docent moet dit vanzelfsprekend niet in zijn of haar vrije tijd hoeven te doen.

Scenario 1: Basistaken	Scenario 2: Inhoudelijke taken	Scenario 3: Cultuur schoolbreed
80-120 klokuren per jaar	160-280 klokuren per jaar	280-600+ klokuren per jaar
Aandacht voor wat wettelijk minimaal moet	Cultuurcoördinatie met veel aandacht voor samenhang en leerlijnen	Cultuurschool waar cultuureducatie mede de identiteit van de school bepaalt. Cultuurcoördinatie wordt gedragen door de directie en een cultuurteam

Checklist Scenario 1

Basistaken (80-120 klokuren per jaar)

Bij scenario 1 is er eerder sprake van een managementtaak dan een cultuurcoördinator. Hoewel er weinig inhoudelijke aanpassingen aan het onderwijsprogramma zijn, zorgt men voor een correct en realistisch gebruik van de nieuwe cultuurkaart of voor de inzet van andere financiële middelen. Ad hoc beslissingen worden vermeden en men loopt niet steeds achter de feiten aan. Er wordt nadrukkelijk rekening gehouden met de wettelijke kerndoelen en eindtermen van CKV in zowel onder- als bovenbouw en de kunstvakken.

1. De 5 kerndoelen van de onderbouw
2. De nieuwe eindtermen van het bovenbouw vak CKV
3. Een aanbod van kunstvakken in de onderbouw
4. Culturele activiteiten van professionals regelen
5. Financiën regelen voor de kunstvakken, CKV en kerndoelen 50, 51 en 52
6. Activiteitenplan maken voor de nieuwe Cultuurkaart.
7. Contacten onderhouden met CJP.
8. Beleid voor Nieuwe Cultuurkaart vaststellen.
9. Cultuurkaart-budget en bestedingsplan maken en beheren.
10. Cultuurkaart-administratie bijhouden.
11. Overleg met de directie over de Cultuurkaart.
12. Zorgen dat er aandacht is voor de Canon van Nederland.
13. Oplossen van problemen, bemiddelen bij conflicten.
14. Begroten en afrekenen van projecten en losse culturele activiteiten.
15. Ontvangen van en voorbereidingswerk voor bezoekende groepen.
16. Zorgen dat er in de onderbouw lestijd wordt besteed aan de collectieve culturele activiteiten (vooraf en achteraf).
17. Begeleiden van schoolpresentaties, opzetten van schooltoneel, culturele initiatieven van leerlingen begeleiden.

Checklist Scenario 2 Inhoudelijke taken (160-280 klokuren per jaar)

Scenario 2-scholen hebben aandacht voor inhoudelijke samenhang en doorgaande leerlijnen. Een cultuurbeleidsplan voor de komende jaren speelt een centrale rol. De Cultuurkaart wordt gebruikt voor nieuwe culturele initiatieven en om de leerlijnen en samenhang bij cultuureducatie te versterken.

1. Schoolvisie op cultuureducatie ontwikkelen.
2. Doelstellingen van cultuureducatie schoolbreed formuleren.
3. Beleidsplan voor cultuureducatie schrijven en bewaken.
4. Uitzetten en bewaken van de leerlijn cultuureducatie.
5. Inventariseren van het huidige cultuuraanbod van de school.
6. Overleg met directie over cultuurbeleid.
7. Actuele, inhoudelijke kennis hebben van wat er op school gebeurt bij alle vakken ten aanzien van culturele activiteiten (dus ook bij de vakken waar cultureel erfgoed een rol speelt).
8. Overzicht hebben van het cultuurbeleid van de overheid t.a.v. het voortgezet onderwijs.
9. Overleg met vaksecties (onder andere van het leergebied Kunst en cultuur, KV2, CKV-V, CKV1, CKV2/3 (kunst algemeen en kunst praktijkvak), KCV, Geschiedenis, Aardrijkskunde, Nederlands, maar ook andere vakken die activiteiten organiseren).
10. Contacten onderhouden met culturele instellingen in de regio.
11. Op de hoogte zijn van het culturele aanbod: receptief, actief, secundaire literatuur bijhouden en opzoeken, internetinformatie downloaden, naar manifestaties gaan.
12. Aanwinsten mediatheek en overige contacten.
13. Onderzoeken of het mogelijk is leerlingen vanaf de eerste klas een cultuurdossier te laten aanleggen en CKV-junior in te voeren.
14. Multiculturele activiteiten stimuleren.

Checklist Scenario 3 De cultuurschool (280-600+ klokuren per jaar)

De 'cultuurschool' kiest duidelijk voor een culturele identiteit (zoals andere scholen zich profileren als technasium of sportschool). Cultuureducatie staat centraal in het curriculum en wordt actief gestimuleerd door de schoolleiding en bestuur. De school heeft dus veel te bieden op het gebied van kunst en cultuur. De cultuurcoördinator is iemand met een middenmanagementfunctie en is vooral ook een procesbegeleider en -bewaker.

1. Pedagogische (opvoedkundige) visie op cultuureducatie verwoorden.
2. Een basisteam voor culturele vorming voorzitten.
3. Voorstellen doen voor extra investeringen en middelen in cultuureducatie.
4. Onderzoeken of er in de onderbouw elke dag een kunstvak op het rooster kan staan.
5. Aandacht voor cultuur bij alle vakken.
6. Ouders betrekken bij het cultureel programma van de school.
7. Een cultuurdossier invoeren vanaf de eerste klas.
8. Leerlingen laten werken aan een eigen cultureel referentiekader.
9. de Canon van Nederland integreren in het kunstvakonderwijs in de onderbouw.
10. CKV vanaf de eerste klas invoeren.

Taken van de schoolleiding

(Deze taken gelden in meer of mindere mate bij alle drie scenario's)

1. Langetermijnbeleid voor cultuureducatie ontwikkelen.
2. Het (laten) schrijven van een beleidsplan cultuur.
3. Een cultuurcoördinator benoemen.
4. Een profielschets voor de cultuurcoördinator schrijven.
5. Een takenpakket voor de cultuurcoördinator samenstellen.
6. Formatie vrijmaken voor de cultuurcoördinator.
7. De betrokken vaksecties stimuleren daar waar het nuttig is samen te werken.
8. Een cultuurcommissie in het leven roepen.
9. Zorgen dat de financiën goed geregeld zijn.

Overzicht doorlopende leerlijnen voor CKV

Dit overzicht beschrijft de totale CKV schoolloopbaan van de leerling, met aandacht voor onderdelen van doorlopende leerlijnen.

VMBO

1	2	3	4
CKV-J IM/CZP/CD/ CAPs en CA's/PR	CKV-J IM/CZP/CD/ CAPs en CA's /PR	CKV- EXAMENVAK CZP/CD/ CAPs en CA's	CKV-FINALE

HAVO

1	2	3	4	5
CKV-J IM/CZP/CD/ CAPs en CA's /PR	CKV-J IM/CZP/CD/ CAPs en CA's /PR	CKV-J IM/CZP/CD/ CAPs en CA's /PR	CKV- EXAMENVAK CZP/CD/ CAPs en CA's	CKV- FINALE

VWO

1	2	3	4		5
CKV-J IM/CZP/CD / CAPs en CA's /PR	CKV-J IM/CZP/CD / CAPs en CA's /PR	CKV-J IM/CZP/CD / CAPs en CA's /PR	CKV- EXAMENVA K CZP/CD/ CAPs en CA's	CKV- EXAMENVA K CZP/CD/ CAPs en CA's	CKV- FINAL E

Afkortingen

CKV-J = CKV Junior

CKV-EXAMENVAK = het verplichte examenvak met PTA en eindtermen

CZP = cultureel zelfportret

CAPs = Culturele activiteiten van professionals (de instellingen die cultuurkaart acceptant zijn)

In de onderbouw moet men volgens de kerndoelen uitgaan van minstens 2 CAPs per schooljaar

CA's = Alle culturele activiteiten, inclusief CAPs (dus ook schoolvoorstellingen, amateurkunst, enz)

CD = cultuurdossier (of 'kunstdossier')

IM = CKV-junior introductiemodule

PR = CKV projecten

CKV-finale een verzamelnaam voor culturele activiteiten in het laatste schooljaar

Optelsom:

Na de 4 CAPs van de onderbouw volgen er voor alle leerlingen meer in de bovenbouw:

VMBO leerlingen moeten minimaal 4 culturele activiteiten ervaren.

HAVO leerlingen moeten minimaal 6 culturele activiteiten ondernemen.

VWO leerlingen moeten minimaal 8 culturele activiteiten ondernemen.

De cultuurkaart 2013-2013

Ook in het voortgezet onderwijs is het van belang dat kinderen en jongeren zich op cultureel vlak blijven ontwikkelen. Ik breid de ingezette lijn daarom uit naar het voortgezet onderwijs. Het vak CKV kan hierbij een rol spelen. Hoe we omgaan met het vak CKV laten de staatssecretaris en ik u voor de zomer weten. *Ik behoud de Cultuurkaart in het voortgezet onderwijs en reserveer hier voor een periode van 10 jaar middelen voor.* De Cultuurkaart is een uniek instrument dat er daadwerkelijk in slaagt om leerlingen in contact te brengen met cultuur. De kaart fungeert voor jongeren ook als kortingskaart. Ik stel hiervoor € 4,9 miljoen per schooljaar beschikbaar... Daarmee is voor alle leerlingen een basisbedrag van minimaal € 5,- beschikbaar. Scholen doen mee op vrijwillige basis en moeten dan zelf een bijdrage van € 10,- leveren. Scholen die deze middelen investeren hoeven geen vergoeding meer te betalen voor de Cultuurkaart zelf. Met deze aanpak - en als alle scholen meedoen – bereiken we alle leerlingen in het voortgezet onderwijs.

Minister Bussemaker, in 'Cultuur beweegt , De betekenis van cultuur in een veranderende samenleving', juni 2013

CJP blijft cultuurkaart uitvoeren

Minister Jet Bussemaker (Cultuur) en CJP-directeur Walter Groenen zetten vandaag hun handtekening onder de concessieovereenkomst voor de Cultuurkaart. Hiermee is de Stichting Cultureel Jongerenpaspoort (CJP) de komende zes jaar opnieuw de uitvoerder van de Cultuurkaart.

Voor de komende zes jaar wordt een bedrag van € 4,9 miljoen per jaar door het ministerie van OCW beschikbaar gesteld. Dit bedrag komt ten goede aan de VO-leerlingen die een Cultuurkaart hebben. Met de Cultuurkaart kunnen scholen in het voortgezet onderwijs culturele activiteiten betalen. Ook geeft de kaart kortingen voor leerlingen.

Volgens Bussemaker biedt dit scholen de kans structureel te zorgen voor goed cultuuronderwijs: ‘Scholen hebben nu langjarige zekerheid over de financiering van de Cultuurkaart. Samen met het vak CKV dat blijft bestaan, hebben ze hiermee alles in handen om zich te verbinden aan goed cultuuronderwijs.. Ik vind het belangrijk dat alle kinderen en jongeren met kunst en cultuur in aanraking komen.’

Walter Groenen is verheugd met deze mijlpaal: “Ik zie het als onze taak om ook de scholen die dit jaar nog niet meedoen te overtuigen dat ze de school, de docenten en natuurlijk de leerlingen echt benadelen als ze niet meedoen aan de Cultuurkaart.”

Over de CJP Cultuurkaart

Door de concessieovereenkomst is er tot 2020 € 5,- cultuurtegoed voor iedere VO-leerling in Nederland beschikbaar. In schooljaar 2013-2014 hebben 680.000 leerlingen een CJP Cultuurkaart ontvangen. Het percentage leerlingen met een CJP Cultuurkaart komt daarmee op 69%. Voor bijna alle aangemelde leerlingen investeert de school zelf ook een tientje voor het cultuuronderwijs.

12 juni 2013 – Minister Bussemaker trekt de komende 10 jaar 4,9 miljoen euro per jaar uit om de Cultuurkaart voor leerlingen in het voortgezet onderwijs te handhaven. Dat schrijft zij op 11 juni in een brief met haar visie op het cultuurbeleid aan de Kamer.

Met ingang van het schooljaar 2013-2014 stelt minister Bussemaker per jaar 4,9 miljoen euro voor de Cultuurkaart beschikbaar: 5 euro per leerling in het voortgezet onderwijs. Scholen doen mee op vrijwillige basis en leveren een bijdrage van 10 euro per leerling. Met de kaart kunnen leerlingen deelnemen aan culturele activiteiten, zoals een museum- of theaterbezoek. De kaart kan daarnaast gebruikt worden als kortingskaart bij culturele instellingen.

Tot en met vorig jaar schooljaar betaalde het ministerie van OCW de Cultuurkaart volledig. Het vorige kabinet bezuinigde de kaart weg. Het CJP, dat de Cultuurkaart uitgeeft, wist de kaart voor het schooljaar 2012-2013 in stand te houden dankzij schenkingen en een bijdrage van 6 ton van het ministerie. Daarvan kon het CJP kaarten ter waarde van 5 euro verstrekken. Scholen die deelnamen, konden per leerling zelf 10 euro bijleggen. In het plan van Bussemaker blijft dit systeem in stand, maar neemt het ministerie de financiering van de 5 euro per kaart over van het CJP.

Wat zijn volgens CJP de voordelen van de CJP Cultuurkaart?

De voordelen van de CJP Cultuurkaart op een rij:

Minimaal € 5,- per leerling voor kunst- en cultuuractiviteiten.

Geen productie- en distributiekosten voor de Cultuurkaarten waar u € 10,- extra tegoed aan heeft toegevoegd.

Online inzicht in de uitgaven voor klassikale culturele activiteiten.

Tot wel 50% korting voor leerlingen op musea, theatervoorstellingen en concerten, maar ook op festivals, films, musicals, (sport)kleding, schoolspullen, fietsen, verzekerings- en reizen met de NS en meer (een actieve leerling bespaart gemiddeld € 70,- per jaar).

Korting op cultuur voor docenten en onderwijsondersteunend personeel met de CJP/BCA Docentepas. Maar ook korting op kleding, sportartikelen en verzekeringen.

Cultuureducatietips voor de cultuurcoördinator.

Gezamenlijk optrekken met culturele instellingen, zodat er een goede invulling gegeven kan worden aan het cultuuronderwijs voor jongeren.

Hoe werkt de CJP Cultuurkaart?

De school kan meedoen met de CJP Cultuurkaart door voor alle leerlingen CJP Cultuurkaarten aan te vragen. Op deze manier kunnen zoveel mogelijk jongeren gebruik blijven maken van het beschikbare culturele tegoed en de culturele voordelen. Op de kaart staat een tegoed van € 5,- per leerling voor culturele activiteiten. Vervolgens kan er per klas voor twee opties worden gekozen.

Keuze 1:

De school voegt € 10,- per leerling toe aan het door de minister ter beschikking gestelde tegoed van € 5,-. Hiermee komt het tegoed van € 5,- vrij voor klassikale culturele activiteiten en is er per leerling € 15,- per jaar beschikbaar voor klassikaal cultuuronderwijs. De Cultuurkaart zelf is gratis. Tot slot kan de bijdrage van de minister, afhankelijk van het aantal deelnemende scholen, nog hoger uitvallen dan €5,-.

Keuze 2:

De school kiest voor een CJP Cultuurkaart met een individueel tegoed van € 5. Dit tegoed kan alleen door de leerling zelf gebruikt worden voor culturele activiteiten. Voor deze kaart wordt voor de school € 2,- per leerling aan productie- en distributiekosten in rekening gebracht. Het bedrag van €5,- zal niet worden opgehoogd als blijkt dat minder scholen deelnemen.

Hoe vraag ik de CJP Cultuurkaarten aan en wat moet er gebeuren voordat de kaarten gebruikt kunnen worden? Aanmelden voor de Cultuurkaart kon tot 7 september. Als u te laat bent of hierover vragen hebt, dan kunt u een e-mail sturen aan cultuurkaart@cjp.nl. De projectcoördinator levert de leerling- en docentgegevens aan. De aangewezen budgethouder van de school geeft vervolgens aan voor welke klassen extra tegoed van € 10,- beschikbaar wordt gesteld. Dit moet voor 21 december 2013 afgerond zijn.

Wat zijn de kosten voor de CJP Cultuurkaart?

Voor de klassen waar € 10,- per leerling extra opzij is gezet door de school, is de CJP Cultuurkaart gratis. Voor klassen waar dit niet is gedaan en de leerling dus € 5,- individueel tegoed op de kaart heeft staan, berekent CJP € 2,- per leerling voor productie en distributie

van de pas. Ter vergelijking: een reguliere CJP-pas kost € 15,- per jaar.

Hoe moet ik leerlinggegevens aanleveren?

Leerlinggegevens worden online aangeleverd. Het systeem dat hiervoor is ontwikkeld, kan gemakkelijk bestanden van administratiesoftware als Magister, Schoolplus en @VO verwerken. Leerlinggegevens worden aangeleverd op www.cultuurkaart-info.nl. De projectcoördinator ontvangt hiervoor per email de inloggegevens. Op de aanleverwebsite staat onder 'help' de handleiding.

Hoe moet ik docentgegevens aanleveren?

Ook de gegevens van de docenten worden op www.cultuurkaart-info.nl aangeleverd. De gegevens moeten handmatig worden ingevoerd of via een Excel-bestand. Hiervoor zijn onder meer nodig: naam docent, geboortedatum docent en het e-mailadres van de docent.

Wat doe ik als ik de inloggegevens voor de aanleversite kwijt ben?

De inlogcodes om de leerling- en docentgegevens aan te leveren zijn per e-mail aan de projectcoördinator toegestuurd. Om ze opnieuw op te vragen kunt u bellen met de helpdesk: 010-2646030.

Hoe hoog is het Cultuurkaart-tegoed?

Naast CJP-korting is er voor iedere leerling € 5,- cultureel tegoed beschikbaar. Dit tegoed wordt beschikbaar gesteld door het ministerie van OCW. Dit bedrag komt op de CJP Cultuurkaart van de leerling te staan. Bij het aanmelden bepaalt de school per klas of er € 10,- per leerling extra ingelegd wordt. Indien dat gebeurt, kan de € 5,- van de leerling toegevoegd worden aan de € 10,- van de school. De budgethouder beschikt dan in die klas over een totaal tegoed van € 15,- per leerling. Hiermee kunnen de klassikale culturele activiteiten worden betaald.

Hoe kan de school met de CJP Cultuurkaart betalen? Klassikale activiteiten kunnen alleen via een weborder worden betaald. Deze wordt op cjp.nl aangemaakt door de culturele instelling. De weborder moet worden goedgekeurd door de budgethouder van de school. Met een Schoolpas en CJP BCA Docentenpas kunnen geen betalingen via de pinterminal worden gedaan. Alleen leerlingen met een eigen tegoed kunnen met hun CJP Cultuurkaart betalen bij de pinautomaat van een culturele instelling.

Krijgen leerlingen met hun CJP Cultuurkaart CJP-korting?

Ja. Met de CJP Cultuurkaart kunnen de leerlingen gebruik maken van alle CJP-kortingen en voordelen.

Hoeveel leerlingen doen er mee?

Er zijn 680.000 leerlingen aangemeld voor de CJP Cultuurkaart. Dat is een stijging van bijna 20% in vergelijking met vorig jaar.

Cultuurkaarttips van CJP

- 1.** Maak een overzicht van het culturele programma op de school en hoe dit aansluit bij de identiteit en visie van de school (over het algemeen is het zo dat met name cultuureducatie aansluit bij alle in de missie gestelde doelen. Bekende missietermen als ‘inspirerend’, ‘ondernemend’, ‘betrokken’, ‘verdraagzaam’ maar ook; ‘betrokken bij de samenleving’, ‘optimale en brede ontwikkeling’, sluiten naadloos aan bij de waardes die culturele activiteiten op een school kunnen hebben.
- 2.** Maak een meerjarenplan.
- 3.** Bespreek met de verantwoordelijken wat u nodig heeft aan financiële middelen. Voor komend jaar maar ook voor de jaren erna.
- 4.** Zet op een rijtje hoe de besteding voor kunst en cultuur zich verhoudt ten opzichte van andere leergebieden.
- 5.** Maak een overzicht van wat het de school oplevert. Cultuureducatie is in veel opzichten waardevol.

Bijvoorbeeld:

- Invulling van de kerndoelen
 - Uitvoeren van de verplichtingen voor CKV/KCV
 - De bijdrage die cultuureducatie levert aan talentontwikkeling
 - De bijdrage die cultuureducatie levert aan de sfeer op school
 - De bijdrage die cultuureducatie levert aan ‘leren samenwerken’
 - De bijdrage die een ‘cultureel profiel’ levert aan de leerlingaantallen. Het aanbod van kunst en cultuur op school is vaak voor ouders vaak een motivatie om voor de school te kiezen.
- 6.** U hoeft als docent in principe niet voor geld ‘te zorgen’. U kunt wel suggesties doen voor de herkomst van het geld. Op sommige scholen gaan ze de Cultuurkaart bijvoorbeeld uit de leermiddelenpot (316 euro per leerling per jaar) betalen. Een ander voorbeeld is een school die de vrijwillige ouderbijdrage met 5 euro zal verhogen. Ze leggen de ouders uit dat de aanschaf van de Cultuurkaart veel goed maakt. Een CJP-pas kost normaal 15 euro en kan ook de ouders veel geld besparen.

Beslispunten CKV-junior

Scholen die CKV-junior in de onderbouw willen invoeren kunnen gebruik maken van deze beslispunten. In de 2-daagse basiscursus *CKV-junior* (van het Onderwijscentrum VU) komen alle punten uitgebreid aan de orde.

Uitgangspunten hierbij zijn:

- De kerndoelen (inclusief karakteristiek) van het leergebied kunst en cultuur
- Samenhang en doorlopende leerlijn
- Afstemming met bestaande kunstvakken in de onderbouw
- De cultuurkaart

1 Organisatie team: aparte sectie/werkgroep/projectgroep

2 Organisatie inhoudelijk: welke vakken zijn er actief bij betrokken (of staat CKV-junior helemaal los van andere vakken)

3 Hoeveel tijd moet een leerling aan CKV-junior besteden?

Klas 1

Klas 2

4 Contacttijd (lestijd) voor CKV-junior

Klas 1

Klas 2

5 De beoordeling van CKV-junior: cijfers, naar behoren, beschrijvend

6 Status van deze beoordeling

7 Cultuurdossier, doel en functie

8 Culturele activiteiten, doel en functie

9 Projecten

10 Introductiemodule/activiteiten

11 Cultureel zelfportret

12 Aansluiting, afstemming met Nederlands, MVT, andere leergebieden

13 Aansluiting CKV onderbouw – bovenbouw

14 Doelen en doelstellingen van CKV

15 Formatie (wat gaat CKV-junior kosten?)

16 Budget (wat heb je nodig om je doelen te realiseren?)

Kerdoelen en eindtermen voor CKV

De kerndoelen en CKV-junior

De 5 kerndoelen van het leergebied Kunst en cultuur zijn in 2006 in de plaats van de oude kerndoelen gekomen voor vakken als muziek, tekenen, handvaardigheid, dans, drama, maar ook CKV. Deze nieuwe kerndoelen moeten in klas 1 en 2 – de onderbouw – duidelijk aanwijsbaar aan de orde komen bij alle leerlingen en alle schooltypen.

CKV-junior is een goede manier om de kerndoelen en de ‘karakteristiek’ samenhangend aan de orde te laten komen.

Kerdoelen van het leergebied kunst en cultuur

Karakteristiek

In het leergebied Kunst en cultuur verdiepen en verbreden leerlingen hun kennismaking met kunstzinnige en andere culturele uitingen. Zij verkennen en exploreren daarbij hun eigen productieve mogelijkheden. Ze leren bovendien oog krijgen voor kunstzinnige en culturele diversiteit in de Nederlandse samenleving en de diverse culturen in de wereld.

Het leergebied sluit aan op de kerndoelen van het leergebied Kunstzinnige oriëntatie van het basisonderwijs. Dat betekent ook verdere uitwerking van de aandacht voor literaire expressie en voor het cultureel erfgoed en voor de relatie tussen kunstuitingen en het dagelijks bestaan in al zijn culturele diversiteit.

In de onderbouw van het voortgezet onderwijs ontleent het leergebied zijn inhoud in de eerste plaats aan de kunstzinnige disciplines: muziek, dans, drama en de beeldende vakken handenarbeid, tekenen, textiele werkvormen en audiovisuele vorming.

De leerlingen ontwikkelen vaardigheden in het gebruik van verschillende technieken. Ze leren de mogelijkheden van de verschillende kunstzinnige disciplines gebruiken. Er worden verschillende functies verkend: uitdrukken van eigen gevoelens en ervaringen, vorm geven aan verbeelding en leren communiceren door middel van beeld, geluid en (lichaams)taal. De leerlingen leren hun kunstzinnig werk op een toegankelijke wijze aan anderen te presenteren en over het ontwerpproces te communiceren. Daarbij en bij het gebruik van bronnen wordt de computer als hulp- en communicatiemiddel gebruikt. Behalve zelf vormgeven is kennismaken met de kunstzinnige en culturele uitingen van anderen van belang. Dat geldt voor het werk van medeleerlingen, maar ook voor dat van professionele kunstenaars.

Leerlingen leren op exemplarische wijze kunst te begrijpen en te waarderen. Tot het leergebied hoort daarom ook een **in het programma ingebedde kennismaking met verschillende kunstuitingen door bezoeken aan tentoonstellingen en uitvoeringen**. Doel is dat alle leerlingen met **verschillende soorten professionele uitingen** in elk geval kennismaken. Door de bezoeken op school voor te bereiden en de ervaringen te verwerken, worden ze in het perspectief van de doelen van het leergebied geplaatst.

Ervaringen met het eigen werk en het werk van anderen kunnen in een **kunstdossier** worden vastgelegd met behulp van schriftelijke, visuele of auditieve middelen.

5 kerndoelen Kunst en cultuur

48 De leerling leert door het gebruik van elementaire vaardigheden de zeggingskracht van verschillende kunstzinnige disciplines te onderzoeken en toe te passen om eigen gevoelens uit

te drukken, ervaringen vast te leggen, verbeelding vorm te geven en communicatie te bewerkstelligen.

49 De leerling leert eigen kunstzinnig werk, alleen of als deelnemer in een groep, aan derden te presenteren.

50 De leerling leert op basis van enige achtergrondkennis te kijken naar beeldende kunst, te luisteren naar muziek en te kijken en luisteren naar theater-, dans- en filmvoorstellingen.
(**Culturele activiteiten**)

51 De leerling leert met behulp van visuele of auditieve middelen **verslag te doen** van deelname aan kunstzinnige activiteiten, als toeschouwer en als deelnemer. (**Kunstdossier**)

52 De leerling leert mondeling of schriftelijk te **reflecteren** op eigen werk en werk van anderen, waaronder dat van kunstenaars. (**Kunstdossier**)

Aansluiting met het examenvak CKV in de bovenbouw

De ‘doorlopende leerlijn’ naar de bovenbouw is duidelijk te zien als je de eindtermen van CKV in het VMBO naast de nieuwe kerndoelen legt. Deze zijn hieronder opgenomen. Ook de nieuwe eindtermen van CKV HAVO/VWO sluiten nauw aan bij de kerndoelen.

De eindtermen van CKV-VMBO

Culturele activiteiten De kandidaat

1 heeft actief deelgenomen aan **tenminste vier verschillende culturele activiteiten**.

De culturele activiteiten zijn zo **verdeeld naar** de verschillende

kunstdisciplines in **dans, drama, beeldende vormgeving en muziek**, dat een

brede spreiding is gegarandeerd. Daarbij moet gedacht worden aan:

33 het bezoeken van tentoonstellingen en/of collecties voor beeldende kunst en/of vormgeving (waaronder ook film-, foto, video en multimedia kunst);

33 het bezoeken van concerten, dans-, theater en filmvoorstellingen, of repetities, enz.

33 het bezoeken van interdisciplinaire kunstvormen, zoals festivals, muziektheater;

33 het deelnemen aan excursies (architectuurwandelingen, beeldenroutes en dergelijke) en het bezoeken van ateliers, werkplaatsen, archieven, monumenten, historische stadskernen, enz .

33 het zelf participeren in culturele activiteiten, zoals musicals, theatervoorstellingen, enz.

2 kan eigen keuzes maken uit het culturele aanbod

Reflectie en kunstdossier De kandidaat

1 heeft een kunstdossier samengesteld

2 doet in dat kunstdossier **verslag van de culturele activiteiten**, en de voorbereidingen door middel van woord, beeld, beweging en/of geluid en eventueel met gebruik van ICT

3 kan door middel van het kunstdossier zijn interpretaties en waarderingen van culturele activiteiten **toelichten**.

4 kan aan de hand van zijn kunstdossier **reflecteren op zijn ervaringen**. Dat kan in de vorm van een gesprek, een schriftelijk verslag, een eigen werkstuk of presentatie (bijvoorbeeld: een fotoreportage, een website, een aantal schetsen)

De 'oude' eindtermen van CKV HAVO en VWO (geldig t/m 2016-17)

Voor de nieuwe eindtermen zie www.kernvakckv.nl.

Domein A: Culturele activiteiten

1. De kandidaat heeft actief deelgenomen aan tenminste 6 (havo), respectievelijk 8 (vwo) culturele activiteiten.

De culturele activiteiten zijn gespreid naar de verschillende kunstdisciplines in beeldende vormgeving, dans, drama, literatuur en muziek.

Domein B: Kennis van kunst en cultuur

2. De kandidaat kan vorm, inhoud, functie en historische achtergronden

aangeven van kunstuitingen en daarbij ingaan op:

- onderlinge relaties tussen deze aspecten;
- relaties tussen kunstdisciplines;
- invloeden die (sub)culturen op elkaar kunnen hebben.

Domein C: Praktische activiteiten

3. De kandidaat heeft actief deelgenomen aan praktische activiteiten gericht op het maken van een eigen werkstuk of productie binnen een of meer kunstdisciplines.

Domein D: Reflectie

4. De kandidaat kan met betrekking tot de culturele activiteiten:

- verslag doen van zijn ervaringen, interpretaties en waarderingen;
- deze toelichten onder verwijzing naar vorm, inhoud, functie en historische achtergronden;
- deze koppelen aan ervaringen met praktische activiteiten;
- aan de hand daarvan reflecteren op zijn keuzen en zijn ervaringen.

Basisschool Kerndoelen Kunstzinnige oriëntatie

Ook voor de basisschool zijn nieuwe kerndoelen gemaakt die duidelijk aansluiten bij de kerndoelen van de onderbouw VO.

Karakteristiek

Door middel van een kunstzinnige oriëntatie maken kinderen kennis met kunstzinnige en culturele aspecten in hun leefwereld. Het gaat bij dit domein om kennismaking met dié aspecten van cultureel erfgoed waarmee mensen in de loop van de tijd vorm en betekenis hebben gegeven aan hun bestaan. Het gaat bij kunstzinnige oriëntatie ook om het verwerven van enige kennis van de hedendaagse kunstzinnige en culturele diversiteit. Dit vindt zowel op school plaats, als via regelmatige interactie met de (buiten)wereld. Kinderen leren zich aan de hand van kunstzinnige oriëntatie open te stellen: ze kijken naar schilderijen en beelden, ze luisteren naar muziek, ze genieten van taal en beweging. Kunstzinnige oriëntatie is er ook op gericht bij te dragen aan de waardering van leerlingen voor culturele en kunstzinnige uitingen in hun leefomgeving. Ze leren daarnaast zichzelf te uiten met aan het kunstzinnige domein ontleende middelen:

- ze leren de beeldende mogelijkheden van diverse materialen onderzoeken, aan de hand van de aspecten kleur, vorm, ruimte, textuur en compositie;
- ze maken tekeningen en ruimtelijke werkstukken;
- ze leren liedjes en leren ritme instrumenten te gebruiken als ondersteuning bij het zingen;
- ze spelen en bewegen.

Waar mogelijk worden daarbij onderwerpen gebruikt die samenhangen met die uit andere leergebieden. Het onderwijs wordt daardoor meer samenhangend en mede daardoor betekenisvoller voor leerlingen. Maar voorop staat natuurlijk de authentieke bijdrage van kunstzinnige oriëntatie aan de ontwikkeling van kinderen.

Kerndoelen basisonderwijs

54 De leerlingen leren beelden, taal, muziek, spel en beweging te gebruiken om er gevoelens en ervaringen mee uit te drukken en om er mee te communiceren.

55 De leerlingen leren op eigen werk en dat van anderen te reflecteren.

56 De leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed.

Cultuurcoördinator op de basisschool

Op elke basisschool is er een ‘interne’ cultuurcoördinator. Hieronder een wervingstekst voor een cursus voor de basisschoolcollega’s. Voor de doorgaande leerlijn is het natuurlijk belangrijk om te weten wat de leerlingen hebben ervaren op de basisschool.

Als interne cultuurcoördinator ben je leerkracht of directeur op een basisschool met een aantal bijzondere taken in je pakket. Je geeft kunst en cultuur voor iedere leerling een vaste én goede plek in het onderwijs.

Aanspreekpunt voor cultuur

Tijdens de cursus interne cultuurcoördinator ontwikkel je een beleidsplan voor cultuureducatie dat is toegespitst op jouw school en leerlingen. Na de cursus begint het echte werk en zet je het plan om in concrete activiteiten, lessen en projecten. Het is belangrijk om daarbij steeds het schoolteam te betrekken. Als cultuurcoördinator ben je wel het aanspreekpunt voor kunst en cultuur, maar zeker niet de enige op school die alles doet.

Inspiratie

Als cultuurcoördinator ben je de spin in het web van cultuureducatie op en om de school. Je maakt onderdeel uit van verschillende inspirerende netwerken waarin je anderen kunt ontmoeten, kennis kunt delen en uitwisselen. Op deze website vind je ook allerlei inspiratiebronnen. Lees bijvoorbeeld praktijkverhalen en columns over het werk als cultuurcoördinator.

Legitimeren

Soms moet je je als cultuurcoördinator verantwoorden over het belang van cultuureducatie, zeker als de nadruk ligt op aandacht voor taal en rekenen. Gelukkig is er veel onderzoek gedaan naar het belang van cultuureducatie. Bekijk het overzicht onderzoek die het belang van cultuureducatie aantonen.

Bron: <http://cultuurcoordinator.nl>

Meervoudige intelligenties en cultuureducatie

Intelligentie wordt tegenwoordig gezien als meer dan alleen wat je meet met een IQ test. Je kunt op verschillende manieren problemen oplossen en met de wereld omgaan.

In dit verband is de theorie over meervoudige intelligentie van Howard Gardner (1983, 1993) interessant. Gardner onderscheidt negen verschillende vormen van intelligentie

Verbaal-Linguïstisch

Het vermogen om gesproken en geschreven taal te begrijpen. Een gevoeligheid voor de betekenis van woorden en voor de verschillende functies van taal.

Voorkeur voor:

lezen, praten, schrijven, kruiswoordpuzzels, verhalen, gedichten, grappen, discussiëren, debatteren.

Logisch-mathematisch

Het vermogen om logisch te denken en redeneren; om getallen en symbolen mentaal te manipuleren en om abstracte begrippen te hanteren en te creëren.

Voorkeur voor:

rekenen, calculeren, begroten, redeneren, experimenteren, logica, getallen en symbolen, jaartallen.

Visueel/ruimtelijk

Het vermogen om ruimtelijke vormen en beelden waar te nemen en te reproduceren, mentaal te manipuleren en om nieuwe mentale beelden te creëren.

Voorkeur voor:

tekenen, knutselen, legpuzzels, ontwerpen, schetsen, inrichten, architectuur, foto's, navigeren, grafische voorstellingen, schema's.

Muzikaal-ritmisch

Het vermogen om betekenis te ontleen aan muzikale patronen, klanken en ritmes en deze kunnen creëren en reproduceren.

Voorkeur voor:

componeren, ritme en melodie, muziek lezen, maken of beluisteren, neuriën, zingen, fluiten, rappen.

Lichamelijk/kinesthetisch

Het vermogen om het eigen lichaam te gebruiken en te controleren. Het beheersen van de fijne en grove motoriek.

Voorkeur voor:

gymnastiek, sporten, bewegen, dansen, choreografie, acteren, mime, lichaamstaal, jongleren, handvaardigheid, knutselen.

Interpersoonlijk

Het vermogen om onderscheid te maken tussen verschillende individuen en hun stemmingen, motieven en temperament. Communicatie- en inlevingsvermogen.

Voorkeur voor:

vrienden, feesten, leiden en organiseren, teamwerk, interactie, communiceren, samenwerken, zorgen, conflicten oplossen, verplaatsen in anderen.

Intrapersoonlijk

Het vermogen tot zelfreflectie en zelfbewustzijn. Het vermogen om eigen gevoelens te onderscheiden en te zien als drijfveer voor het eigen handelen.

Voorkeur voor:

zelfonderzoek, zelfkennis, dagboek bijhouden, fantaseren, dromen, filosoferen, in contact treden met jezelf.

Naturalistisch

Het vermogen om onderscheid te maken tussen verschillende (natuur)verschijnselen en deze tot in detail kunnen classificeren.

Voorkeur voor:

analyseren van overeenkomsten en verschillen, milieu, flora en fauna, natuurlijke fenomenen, verzamelen en classificeren, genieten van de natuur, natuurbescherming, ecologisch bewustzijn.

Existentieel

Het vermogen om na te denken over de betekenis en zin van dingen en het leven.

Voorkeur voor:

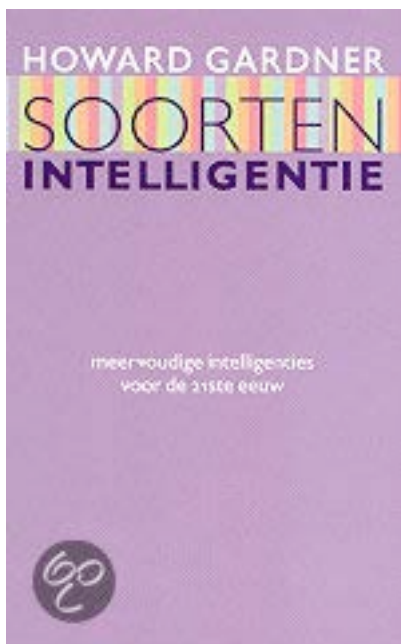
filosofie, religie, maatschappelijke vraagstukken, kunst.

Ieder mens is op meer fronten intelligent. Wel ontwikkelt ieder zich in een aantal intelligenties sterker dan in de andere. En 'sterk' is daarbij een combinatie van vermogen en voorkeur. Dat zou je een talent kunnen noemen.

Het persoonlijke, unieke patroon van intelligenties is niet vast te leggen in een getal (IQ-cijfer), maar is dynamisch en ontwikkelbaar. Zij het dat het potentieel aan intelligenties maar zelden volledig wordt benut. Dit is ook cultuurafhankelijk: niet iedere cultuur hecht aan alle vermogens evenveel waarde. Zo kenmerkt onze westerse cultuur zich door een sterk accent op verbaal-linguïstische en de logisch-mathematische vermogens.

Kunstbeoefening en –reflectie doet ook een beroep op andere vormen van intelligentie, zoals de muzikale, de lichamelijk/kinesthetische, de ruimtelijk/visuele, de inter- en intrapersoonlijke en de existentiële intelligentie.

Cultuureducatie kan zeker dan ook bijdragen aan een bredere ontwikkeling van ieders intelligenties of talenten.

Cultuur in de spiegel www.cultuurindespiegel.nl

In oktober 2008 kenden het VSBfonds en het ministerie van OCW aan de Rijksuniversiteit Groningen en het nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling (slo) een subsidie toe voor de uitvoering van het vierjarig onderzoek 'Cultuur in de Spiegel', dat tot doel heeft een theoretisch kader en een raamleerplan voor een doorlopende leerlijn cultuuronderwijs te ontwikkelen.

Het onderzoek is bijna voltooid en heeft geresulteerd in een prachtig boek: *Cultuur in de Spiegel, naar een doorlopende leerlijn cultuuronderwijs*. In de inleiding schrijft projectleider Barend van Heusden:

Als je voorgelezen wordt uit Jip en Janneke, als je naar een reclamespotje kijkt over ons onbewuste asociale gedrag, als je een bezoek brengt aan het Openluchtmuseum in Arnhem, als je een sinterklaasgedicht maakt of als je een debat volgt in de Tweede Kamer over euthanasiewetgeving, als je graffiti ziet op de geluidswering langs de snelweg of naar een cabaretvoorstelling gaat:

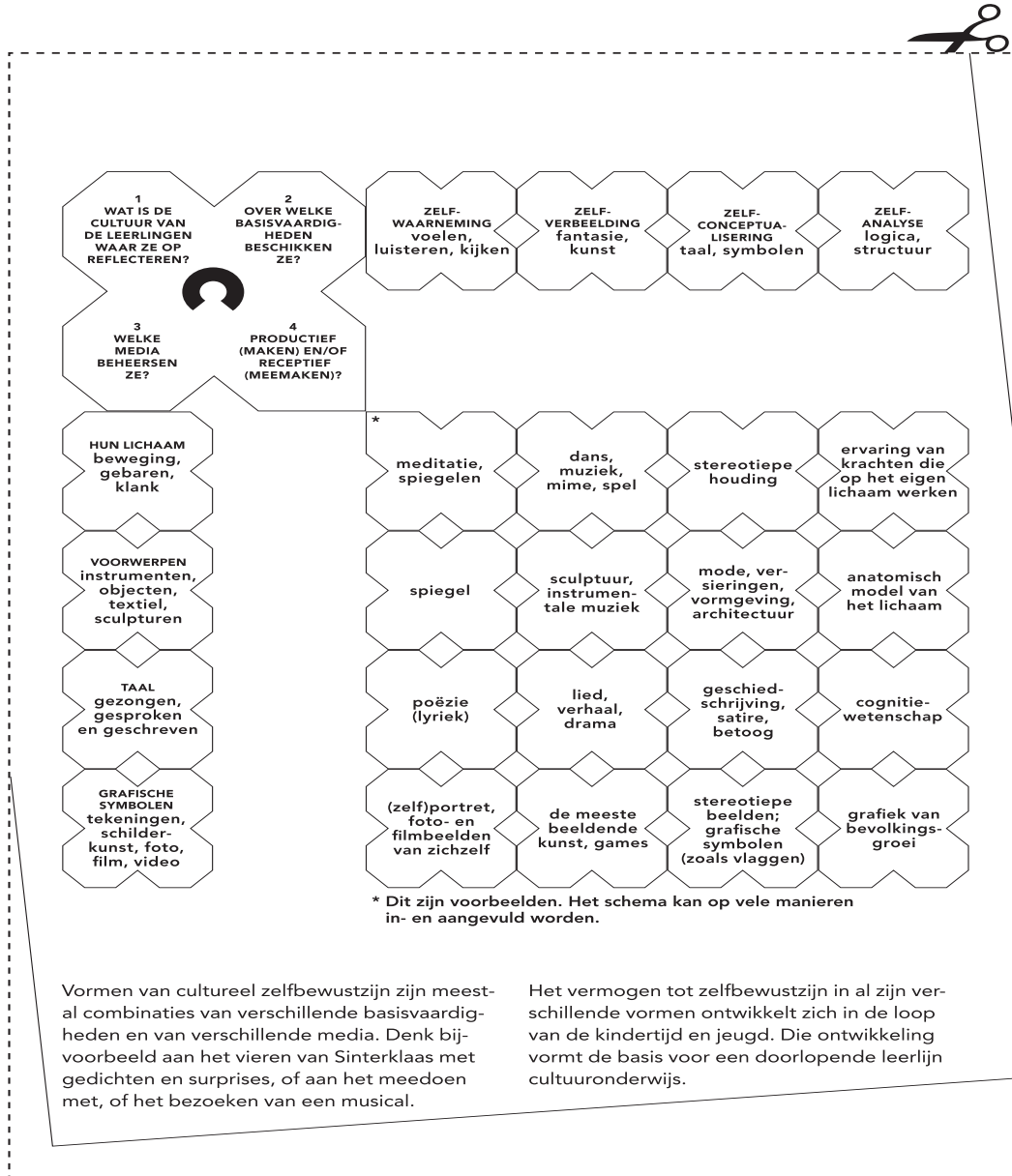
het gaat altijd, direct of indirect, over jezelf. Het gaat over hoe wij de wereld en elkaar ervaren en waarnemen, over wat we doen, hoe we de wereld betekenis geven en waarde aan dingen hechten, hoe we onszelf beschouwen.

In deze tekst zal ik betogen dat dit vermogen van mensen tot cultureel zelfbewustzijn de kern dient te vormen van cultuuronderwijs en dat een doorlopende leerlijn cultuuronderwijs daarom zou moeten aansluiten bij de ontwikkeling, in kinderen en jongeren, van dit vermogen tot cultureel zelfbewustzijn.

Een samenvatting van Cultuur in de Spiegel staat op de volgende pagina.

CULTUUR IN DE SPIEGEL
naar een doorlopende leerlijn cultuuronderwijs

CULTUUR IN DE SPIEGEL
naar een doorlopende leerlijn cultuuronderwijs

Cultuur, vaardigheden en media

Cultuur is de specifieke manier waarop mensen vorm en betekenis geven aan hun omgeving. We gebruiken hiervoor 4 vaardigheden.

Dezelfde vaardigheden gebruiken we om binnen cultuuronderwijs vorm en betekenis te geven aan cultuur, aan onze eigen cultuur en die van de ander.

- **Waarneming** – herkennen van situaties
- **Verbeelding** – bedenken en creëren van nieuwe situaties
- **Conceptualisering** – categoriseren van situaties door abstractie
- **Analyse** – onderzoeken van structuur van situaties

De media zijn de dragers van cultuur. We delen ze in in 4 groepen:

- **Lichaam** – uitdrukkingen, houdingen, gebaren, bewegingen
- **Voorwerp** – muziekinstrumenten, sculptuur, voorwerpen, kleding, architectuur
- **Taal** – gesproken, gezongen, geschreven
- **Grafische tekens** – tekeningen, schrift, schema's, foto's, video's, digitale media

Uit: Grip op cultuuronderwijs, E. Copini en A. Rass in Cultuur in de spiegel, 2010

Cultuureducatie goed voor de hersenen

Interview met Mark Mieras, tekst Bina Ayer
Kunstgebouw magazine #2, November 2011

Kunst is niet alleen leuk, maar ook belangrijk voor de ontwikkeling van de hersenen. Beter gezegd: kunst is leuk omdat het zo goed is voor onze hersenen. Dat zegt wetenschapsjournalist en auteur Mark Mieras. Hij pleit daarom voor een wezenlijke rol voor cultuureducatie in het onderwijs. “Kunst is een essentieel spel om te overleven.”

“Bij opgravingen aan de Tigris ontdekte een Duitse archeologe onlangs dat één op de tien gevonden objecten een speelfunctie had. De objecten waren vierduizend jaar oud. Je zou zeggen dat ze in die tijd wel iets anders aan het hoofd hadden dan spelen: het leven was zwaar.

Maar kennelijk had spel toch een belangrijke plaats. Spel heeft altijd bij onze cultuur gehoord. Ik denk dat dat komt omdat spelen net als eten, vechten en voortplanten noodzakelijk is om te overleven.”

De auteur van boeken als *Ben ik dat? Wat hersenonderzoek vertelt over onszelf* en *Liefde* weet ook waarom dat zo is.

“Kunst stimuleert tot ontwikkeling. Het is een slijpsteen voor onze hersenschors. Zoiets als kijken is bijvoorbeeld complexer dan we denken. Een kat die zijn hele leven in een hok met strepen is opgesloten, kan alleen strepen zien. Zien is iets wat we leren. Kunstenaars leren ons beter zien, door ons steeds op een andere manier te laten kijken naar de werkelijkheid. Hetzelfde geldt voor luisteren.

Kinderen die met muziek bezig zijn leren beter nuances te onderscheiden in intonatie, herkennen emoties in de stem. In een tijd waarin het steeds meer om emotionele intelligentie draait, is dat een kostbare vaardigheid.”

Mieras die zich specialiseerde in neuropsychologisch onderzoek en regelmatig lezingen houdt in het onderwijs, pleit voor een wezenlijke plaats voor cultuureducatie. “Muziek, theater en tekenen doen een ander beroep op de hersenen dan rekenen en aardrijkskunde.

Het is goed kinderen ook te laten ontdekken hoe je het toeval kunt zoeken. Hoe je succes kunt hebben met je eigen ideeën en vondsten. Hoe je reflecteert, creatief bent en andere oplossingen verzint. Capaciteiten die van pas komen in je werk en je leven.”

Actief aan kunst doen blijkt het meest effectief voor de ontwikkeling van hersenen. Al doet de grijze massa vaak ook actief mee tijdens een receptieve kunstervaring. Wie naar muziek luistert, neuriet bijvoorbeeld van binnen mee. De kans op actieve kunstparticipatie is het grootst wanneer leraren en docenten die dragen, schat Mieras: “Kinderen voelen zich dan veilig. Leraren die zelf genieten, kunnen het plezier het beste op leerlingen overbrengen. De vonk slaat dan snel over.”

Geen tijd voor cultuur

Dat er in het onderwijs geen tijd is voor cultuur, gaat er bij de auteur niet in. “Als je aansluit bij interesses van docenten hoeft het geen extra belasting te zijn.”

Net zo min gelooft hij dat het ten koste gaat van andere noodzakelijke vaardigheden. “Het gaat op school niet alleen om vlijtig leren, maar vooral ook om slim leren. Natuurlijk kosten sommige dingen, zoals leren lezen, heel veel tijd. Maar met liefde en speelsheid bereik je meer dan voortploeterend in een ongeïnspireerde sfeer. Leren is een subtiel proces waaraan kunst op school juist kan bijdragen. Zingen bijvoorbeeld, is ook goed voor luisteren, informatie verwerken en leren lezen. Kunst heeft vaak ook een positief effect op leerfuncties zoals concentratie.”

Voor leraren en docenten kan een focus op cultuur net zo waardevol zijn als voor leerlingen: “Het werkt bijna emancipatoir en verkleint de kans op een burn-out. Het lijkt veilig om je op te sluiten in routines, maar hettegendeel is waar: routine ondergraaft de vitaliteit.”

Als het aan Mieras ligt, kiezen scholen daarom actief voor kunsteducatie. Het liefst bijgestaan door professionele organisaties als Kunstgebouw, zegt hij. Zodat er een coherent aanbod komt en ‘cultuureducatie er niet een beetje hapsnap bij hangt’. Ook gemeenten kunnen daarin een rol spelen: “Door scholen met een actief kunstbeleid te stimuleren en ze te koppelen aan culturele activiteiten binnen de gemeente. Docenten die zien dat leerlingen een passie hebben voor muziek, theater of beeldhouwen, kunnen die kinderen doorverwijzen om dat in hun vrije tijd verder te ontwikkelen. Schep met elkaar een culturele hoofdstructuur waarlangs kinderen zich cultureel kunnen ontwikkelen.”

De toekomst

De urgentie voor cultuureducatie is er zeker, de creativiteit onder leerlingen daalt al twintig jaar. Desondanks en ondanks recente bezuinigingen is Mieras optimistisch over de toekomst. Eerder pleitte hij samen met anderen bij de staatssecretaris om kunst niet als een economische sector te beschouwen. “Kunst is geen geldfabriek, het helpt ons overleven in de toekomst. De grootste klappen vallen niet in de cultuureducatie en dat is terecht. Onze samenleving zal alleen overleven als we blijven investeren in flexibiliteit. Eisen veranderen steeds sneller. Eén kunstje kennen is voor de generatie die nu opgroeit niet meer voldoende. Mensen veranderen nu al elf keer van baan in hun leven. Ze moeten zichzelf professioneel een paar keer opnieuw uitvinden. Wie niet leert flexibel te zijn en zichzelf niet blijft ontwikkelen is straks snel uitgerangeerd.”

Kunst is voor veel mensen de ideale gereedschapskist om hun hersenen in beweging te houden, meent Mieras. Om te blijven spelen in hun geest. “Onze hersenen willen zich ontwikkelen. Ze vinden het fijn om scheppend bezig te zijn. Als iets plezier geeft, dan is dat een indicatie dat het een functie heeft. Cultuureducatie is leuk. Juist omdat het belangrijk is.”

Invulschema's en overzichten

I Overzicht van culturele activiteiten van professionals in de onderbouw

Welke klassikaal georganiseerde culturele activiteiten van cultuurkaartacceptanten en andere profs biedt de school nu aan voor alle leerlingen in de onderbouw? En welke vakken zijn erbij betrokken? Gebruik dit schema om een concreet overzicht te krijgen van wat de school nu al doet en welke vakken erbij betrokken zijn.

Gebruik bijvoorbeeld een 1, 2 of 3 om aan te geven om welke klassen het gaat.

	Nederlands	Moderne vreemde talen	Wiskunde	Natuurkunde Scheikunde Biologie Techniek	Geschiedenis Aardrijkskunde Economie Maatsch.leer	Kunstvakken CKV-junior	Beweging en sport	Info-kunde	Verzorging
Theater									
Muziek									
Dans									
musea									
Circus									
Film									
revue/cabaret									
schrijver in de klas									
workshops									
anders:									
anders:									
anders:									

Vragen naar aanleiding van het ingevulde schema:

- 1) Voldoet de school aan CKV onderbouw kerndoel 50 : elke leerling kennis te laten maken met verschillende soorten professionele uitingen op het gebied van muziek, theater, beeldend, dans en film?
- 2) Zijn er 'witte plekken' op de kaart (jaren waarin weinig gebeurt, kunstdisciplines die niet structureel aan de orde komen)?

III Overzicht van culturele activiteiten die leerlingen zelf ondernemen

	1 ^e klas	2 ^e klas	3 ^e klas	4 ^e klas	5 ^e klas	6 ^e klas
Schoolkrant						
Schoolkoor						
Schoolorkest						
Bandjes, rap, eigen muziek spelen						
Schoolmusical						
Circus						
Toneel spelen						
Revue/cabaret						
Dansen						
Filmen/fotograferen						
Poëzie schrijven						
Poëzie voordragen						
Beeldend vormgeven						
Andere activiteiten, zoals						
Andere activiteiten, zoals						
Andere activiteiten, zoals						

IV Culturele activiteiten van profs

Stap 1 Gebruik dit schema om per schooljaar het aantal CAPs aan te geven, rekening houdend met doorgaande leerlijnen kerndoelen en eindtermen

	1	2	3	4
VMBO (
				€ 15

	1	2	3	4	5
HAVO					

	1	2	3	4	5	6
VWO						

Stap 2 Per activiteit aangeven of het een collectieve (klassikale) activiteit (CLA) betreft of dat het om een individuele activiteit gaat (IA)

Stap 3 Per schooljaar aangeven welke disciplines aan bod komen
Voorbeeld voor HAVO

HAVO (aantal CAP's per jaar)	2	2	2	4	2	12 CAP's
-------------------------------------	---	---	---	---	---	----------

V Bouwstenen voor CKV leerlijnen

Gebruik dit schema om de CKV bouwstenen over de schooljaren te plannen.

	1	2	3	4
VMBO				

	1	2	3	4	5
HAVO					

	1	2	3	4	5	6
VWO						

Voor alle bouwplannen geldt: samenhang en doorgaande leerlijnen staan centraal; vasthouden aan wat goed is; in alle leerjaren voor alle leerlingen een persoonlijke cultuurkaart. Inhoudelijk kan men denken aan bouwstenen als:

CKV-J	= CKV-junior
IM	= introductiemodule/activiteiten/lessen CKV onderbouw/bovenbouw
CZP	= cultureel zelfportret (inclusief elementen als cultuurkaart eigen omgeving, kunstautobiografie, enz)
CD	= kunstdossier (of cultuurdossier: CD)
CAP	= culturele activiteiten van professionals (aantal per schooljaar aangeven)
PR	= projecten waar culturele activiteiten van professionals een rol in spelen
Examenvak CKV	= in welk jaar/welke jaren staat CKV op het rooster?

VI Stand van zaken onderbouw

1 Welke CAPs* vinden plaats op school? • de eerste klas • de tweede klas • (HAVO/VWO) de derde klas	
2 Welke vakken zijn betrokken bij deze activiteiten?	
3 Is er sprake van een samenhangende en doorlopende leerlijn voor culturele activiteiten in de onderbouw?	
4 Volgens welk scenario wil de school de cultuurkaart inzetten (zie inhoudsopgave)	
5 Hoe, wanneer en door wie worden de betrokken docenten op de hoogte gesteld van de cultuurkaart?	
6 Is iemand (bijvoorbeeld een cultuurcoördinator) belast met beleid vaststellen voor de cultuurkaart?	
7 Zo ja, wie is het, wat zijn zijn/haar andere taken, hoeveel tijd (formatie) is hiervoor beschikbaar?	
8 Is er al een plan van aanpak of een actieplan opgesteld voor de inzet van cultuurkaart in de onderbouw?	
9 Zo ja, wat staat nu al in het plan?	
10 Welke problemen verwacht u bij het invoeren van de cultuurkaart?	

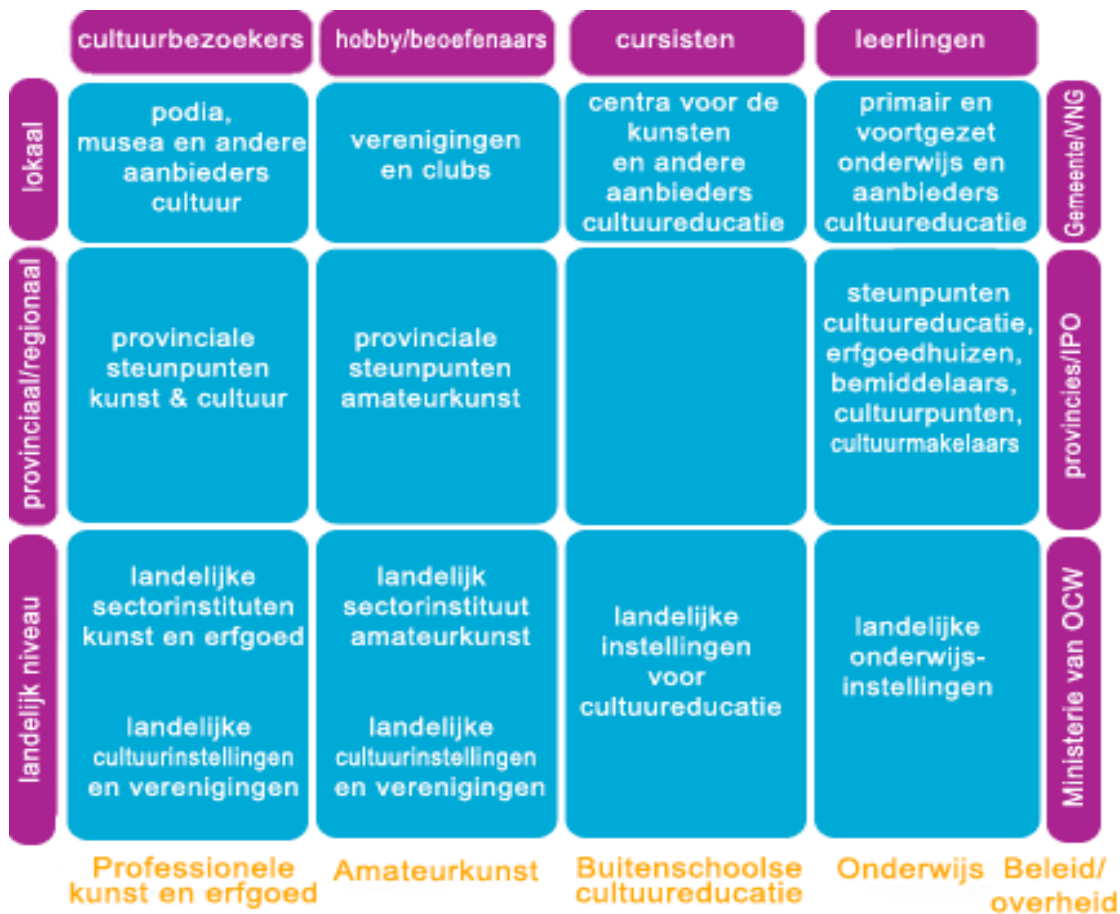
* CAPS: culturele activiteiten van professionals, dus van de ruim 1900 culturele instellingen die cultuurkaartacceptant zijn.

VII Stand van zaken VMBO/HAVO/VWO bovenbouw, CKV

1 Bent u tevreden met het examenvak CKV zoals het bij u op school wordt gegeven?	
2 Wat zijn de sterke punten van het examenvak in de bovenbouw (bijv. De lessen, de collega's, entousiame van de leerlingen, de dossiers, enz)	
3 Wat zijn de zwakke punten van het vak?	
4 Komen alle eindtermen tot hun recht?	
5 Is het kunstdossier een vloek of een zegen?	
6 Is er sprake van een samenhangende en doorlopende leerlijn <u>aansluitend</u> op culturele activiteiten in de onderbouw? Of staat het examenvak CKV los van wat er in de jaren daarvoor gebeurt?	
7 Is er sprake van samenhangende en <u>doorlopende leerlijn</u> in het laatste schooljaar? Zijn er structureel en voor alle leerlingen nog wel culturele activiteiten in het allerlaatste schooljaar?	
8 Is er al een plan van aanpak of een actieplan opgesteld voor de vervanging van cultuurkaart voor het examenvak CKV?	
9 Zo ja, wat staat nu al in het plan?	
10 Welke problemen verwacht u bij het wegvallen van de oude cultuurkaart?	

Kunst en cultuur verbinden

Uit: Zicht op... de waarde van kunst- en cultuureducatie Een verzameling van citaten, in samenwerking met Kunstconnectie. Zie www.cultuurnetwerk.nl/

Kunst en cultuur verbinden mensen, laten nieuwe inspirerende perspectieven zien, kunnen ontroeren en verwonderen en ons een spiegel voorhouden. Cultuurbeleid draagt bij aan sociale samenhang en aan een vitale economie. Een rijk cultureel leven is een bron van creativiteit en versterkt het internationale vestigingsklimaat. Het is essentieel bij het creëren van trots en gemeenschapsgevoel in onze samenleving.

CDA, PvdA & Christen Unie

Wij beschouwen cultuur als een belangrijke factor voor de kwaliteit van leven in steden en dorpen. Cultuur is van ons allemaal, raakt ons allemaal en bindt ons allemaal. Cultuur vertelt ons wie we zijn en waar we vandaan komen en gunt ons daarmee ook een blik op de toekomst. Cultuur maakt het bestaan mooier, leuker, inspirerender. Cultuur nodigt uit om ernaar te kijken en te luisteren en er zelf aan mee te doen.

Cultuurplan 2009-2012, Provincie Zuid-Holland

Overzicht cultuurcoördinatie VO 2005 - 2015

(Deze scholen hebben meegedaan aan de studiedag . De gegevens zijn tot voorjaar 2014) Voor sommige scholen geldt dat de situatie ondertussen anders is).

school	plaats	Is er een Cuco?	Is een beleids plan?	Hoeveel cultuur op school?	Directie vindt cultuur...
Felisenum	Velsen-Zuid	Ja	nee	veel	Belangrijk
Van Lodestein College	Kesteren	ja	ja	niet zo veel	Belangrijk/ niet zo belangrijk
Gomarus SG	Gorinchem	ja	deels	bijna geen	Onbelangrijk
Pleinschool Helder	Eindhoven	ja	nee	niet zo veel	Belangrijk
Insula College	Dordrecht	Ja	nee	veel	Belangrijk
S.G. De Amersfoortse Berg	Amersfoort	ja	nee	veel	Belangrijk
Ulenhofcollege	Doetinchem	ja	ja	veel	Belangrijk
Emmauscollege	Rotterdam	ja	ja	veel	Belangrijk
Gomarus sg	Gorinchem	ja	nee	veel	Belangrijk
Insp. Boelens-school	Schiermonnikoog	nee	nee	niet zo veel	Niet zo belangrijk
VSO de Piramide	Den Haag	ja	nee	niet zo veel	Onbelangrijk
Altra College	Hoofddorp	ja	nee	niet zo veel	Belangrijk
Calandlyceum	Amsterdam	ja	ja	veel	Belangrijk
Carre College	Rotterdam	nee	ja	veel	Belangrijk
Lyceum voor Beeldende Vormgeving	Rotterdam	ja	ja/nee	neer veel	Zeer belangrijk
Dockingacollege	Ferwert	ja	nee	niet zo veel	Belangrijk
Lyceum aan Zee	Den Helder	ja	In ontwikkeling	veel	Belangrijk
Haarlemmermeer Lyceum	Hoofddorp	nee	In ontwikkeling	veel	Belangrijk
Het Amsterdams Lyceum	Amsterdam	ja	nee	veel	Belangrijk
S.G. De Amersfoortse Berg	Amersfoort	ja	nee	veel	Belangrijk
Da Vinci College	leiden	ja	?	zeer veel	Zeer belangrijk
De Triade	Edam	nee	ja	veel/niet zo	Belangrijk
Amadeus Lyceum	De Meern	ja	ja	veel	Zeer belangrijk
Gerrit van der Veen Col	Amstelveen	nee	ja	zeer veel	Zeer belangrijk
ROC VMBO Luca	Amsterdam	ja	-	-	-
Groen Hart Lyceum	Alphen aRijn	ja	nee	zeer veel	Zeer belangrijk
I.S.W.	's-Gravenz.	nee	nee	veel	Belangrijk
Wellant College	Utrecht	nee	ja	niet o veel	Belangrijk
Florijn College	Oosterhout	nee	nee	veel/niet zo	Belangrijk
IMC	Rijswijk	nee	nee	niet zo veel	Niet zo belangrijk
O.S.G. Erasmus	Almelo	nee	ja	niet zo veel	Belangrijk
Baken Trinitas Gymn	Almere	nee	nee	niet zo veel	zeer belang
RSG Hoeksche Waard	Oud-Beijerla	nee	nee	veel	Belangrijk
Penta College	Spijkennisse	nee	nee	veel	Belangrijk
Sophianum	Gulpen	ja	ja	zeer veel	Belangrijk
ROCVA	Amsterdam	nee	nee	veel	Zeer belangrijk
Chr.College Zeist	Zeist	ja	ja	niet zo veel	Belangrijk
CSG Het Noordik	Almelo	nee	nee	veel	Belangrijk
Joh. Fontanus College	Barneveld	nee	nee	veel/niet zo	Belangrijk
Helicon Opleidingen	Den Bosch	ja	ja	veel	Belangrijk
Wellantcollege	Amsterdam	ja	ja	veel	Belangrijk
Grotius College	Delft	ja	nee	niet zo veel	niet zo bel
CSG Liudger	Drachten	nee	nee	niet zo veel	Niet zo
A'damse Jeugdteater s	Amsterdam	ja	ja	zeer veel	Zeer belangrijk
Commanderij College	Gemert	Ja	ja	bijna geen	Zeer belangrijk
Noorderpoort College	Stadskanaal	nee	nee	niet zo veel	Belangrijk
BC-Weert	Weert	nee	nee	veel	Belangrijk
St. Bonifatiuscoll	Utrecht	ja	ja	veel	Zeer belangrijk
CSG Comenius	Leeuwarden	nee	nee	veel	Belangrijk
De Goudse Waarden	Gouda	nee	nee	zeer veel	Zeer belangrijk
Bouwens van der Boije C	Panningen	nee	nee	veel	Belangrijk
De Fontein	Bussum	nee	nee	veel	Zeer belangrijk
ROC van Amsterdam	Amsterdam	nee	ja	bijna geen	Belangrijk

Broecklandcollege	Breukelen	nee	nee	niet zo veel	niet zo bel
De Schans	Steenwijk	nee	nee	veel	Belangrijk
Carmel College Salland	Raalte	ja	ja	niet zo veel	Belangrijk
St. Dalton Lyceum	Dordrecht	ja	ja	veel	Belangrijk
Clusius College	Castricum	nee	nee	niet zo veel	bel/niet zo
St. EBVO De Passie	Rotterdam	nee	ja	niet zo veel	Belangrijk
Haemstede Barger	Heemstede	nee	nee	niet zo veel	Belangrijk
Groenhorstcollege	Nijkerk	Ja	nee	niet zo veel	Belangrijk
Atlas College Titaan	Hoorn	ja	nee	niet zo veel	Belangrijk
Rentray Suringarschool	Eefde	nee	nee	niet zo veel	niet zo bel
Atlas Coll s.g De Dijk	Medemblik	nee	ja	veel	zeer belang
Reggesteyn vest N	Nijverdal	ja	ja	veel	Belangrijk
Int. Coll Edith Stein	Den Haag	ja	ja	niet zo veel	bel/niet zo
Thamen SG	Uithoorn	nee	nee	veel/niet zo	Belangrijk
CSG Het Streek	Ede	nee	nee	niet zo veel	niet zo bel
Kalsbeek College	Woerden	ja en nee	nee	veel/niet zo	Belangrijk
RSG Enkhuizen	Enkhuizen	nee	nee	niet zo veel	bel/niet zo
RSG Stad en Esch	Meppel	nee	nee	veel	Belangrijk
Twents Carmel Coll	Oldenzaal	ja	nee	veel/niet zo	bel/niet zo
Bernrode Gymnasium	Heeswijk Dint	ja	nee	niet zo veel	zeer belang
Guido de Brès	Amersfoort	nee	nee	niet zo veel	Niet zo bel
Dockinga college	Dokkum	ja	nee	niet zo veel	Belangrijk
College Den Hulster	Venlo	ja	nee	veel	Belangrijk
Marcanti College	Amsterdam	Ja en nee	nee	veel	Belangrijk
Stedelijk College	Zoetermeer	ja	ja	veel	Belangrijk
Linnaeuscollege	Haarlem	nee	nee	niet zo veel	Belangrijk
Hervormd Lyceum W	Amsterdam	ja	nee	niet zo veel	niet zo bel
Maerlantcollege	Brielle	nee	nee	niet zo veel	Belangrijk
V.O.S Vlaardingen	Vlaardingen	nee	nee	niet zo veel	Belangrijk
Insula College	Dordrecht	nee	nee	veel	Belangrijk
Bornego College	Heerenveen	ja	nee	veel	Belangrijk
OSG Nieuw Zuid	Rotterdam	nee	nee	veel/niet zo	Belangrijk
Kellebeek College	Bergen op Z	nee	nee	Niet zo veel	Belangrijk
Zwin College	Oostburg	ja/nee	ja/nee	niet zo veel	niet zo bel
Calandlyceum	Amsterdam	ja	ja	veel	Belangrijk
Melanchtho	Rotterdam	nee	nee	niet zo veel	?
Baken Stad College	Almere	ja	ja	veel	Belangrijk
Tender College	IJmuiden	nee	nee	veel	zeer belang
College Hageveld	Heemstede	ja	nee	veel/niet zo	niet zo bel
Erasmiaans Gym.	Rotterdam	nee	nee	veel	zeer belang
Calandlyceum	Amsterdam	ja	ja	veel	Belangrijk
OSG Buiten de Veste	Schiedam	ja	nee	niet zo veel	Belangrijk
AOC Groene Welle	Zwolle	ja	nee	veel	Belangrijk
AOC Oost	Enschede	nee	nee	niet zo veel	Belangrijk
Praktjks. Wegwijzer	Schiedam	ja	nee	veel/niet zo	Belangrijk
Wellant College	Den Haag	nee	nee	niet zo veel	Belangrijk
Bornego College	Heerenveen	ja	nee	veel	Belangrijk
Pontes- Goese lyceum	Goes	ja	ja	zeer veel	zeer belang
Kalsbeek College	Woerden	ja	nee	zeer veel	zeer belang
Rijnlandslyceum	Wassenaar	nee	nee	veel	Belangrijk
Stedelijk Gymnasium	Leiden	ja	ja	veel	Belangrijk
Goeselyceum-BO	Goes	-	ja	zeer veel	zeer belang.
Gym. Apeldoorn	Apeldoorn	nee	nee	veel	Belangrijk
Veurs IV	Leidschenv.	nee	nee	veel	Belangrijk
Muurhuizen	Amersfoort	ja	ja	veel	Belangrijk
CSG Beilen	Beilen	nee	nee	Niet zo veel	Belangrijk
Driestar College	Gouda	ja	nee	veel	-
SG Het Rhedens	Dieren	nee	nee	veel	Belangrijk
Clusius College	Heerhugow	nee	nee	niet zo veel	bel, niet zo
Liemers College	Zevenaar	nee	nee	veel	Belangrijk
Walburgcollege	Zwijndrecht	nee	ja	veel/niet zo	Belangrijk
Dr. Mollercollege	Waalwijk	nee	ja	veel	Belangrijk
Erasmus College	Zoetermeer	nee	nee	veel/niet zo	niet zo bel.
Wellant Westvliet	Den Haag	nee	nee	niet zo veel	Belangrijk
Cambreurcollege	Dongen	ja	nee	niet zo veel	Belangrijk
Twents Carmel Coll	Lossler	nee	nee	veel/niet zo	Belangrijk
Don Bosco College	Volendam	ja	ja	veel	Belangrijk
Rodenborch College	Rosmalen	nee	nee	veel	Belangrijk
Accentel Kastanjedal	Maassluis	ja	nee	niet zo veel	Belangrijk
Comenius College	Capelle IJssel	nee	nee	veel/niet zo	bel, niet zo
Erasmuscollege	Zoetermeer	?	nee	veel	Belangrijk

NSG-Groenewoud	Nijmegen	ja	nee	veel	zeer belang.
Dr. Knippenberg	Helmond	nee	nee	niet zo veel	niet zo bel.
O.S.G. Erasmus	Almelo	nee	nee	niet zo veel	niet zo bel.
CSG "de Oude Maas"	Spijkenisse	ja	nee	veel	Belangrijk
St. Ludgercollege	Doetinchem	nee	nee	veel	zeer bel.
Montessori Coll Oost	Amsterdam	Ja/nee	nee	veel	Belangrijk
Clusius College	Castricum	nee	nee	niet zo veel	Onduidelijk
Chr. Gym Sorghvliet	Den Haag	nee	nee	veel	zeer belang
Saenredam College	Zaandijk	nee	nee	veel	Belangrijk
Commanderij College	Gemert	ja	ja	veel	zeer bel.
SG Panta Rhei	Amstelveen	nee	nee	niet zo veel	Belangrijk
GSG Schagen	Schagen	nee	nee	veel	Belangrijk
Groenhorst Col	Lelystad	nee	nee	niet zo veel	Belangrijk
Lauwers College	Kollum	ja	ja	veel	zeer belang.
Wellant College	Rijnsburg	nee	nee	niet zo veel	niet zo bel.
Jozefmavo	Vlaardingen	ja	ja	veel	Belangrijk
St. Gymnasium	Schiedam	nee	ja	veel	zeer belang.
RBK Noorzee Col	Harlingen	ja	ja	veel	zeer belang.
Groenhorst Col	Emmeloord	nee	nee	zeer veel	niet zo bel.
Maurick College	Vught	nee	ja	veel	Belangrijk
Mondriaancollege	Oss	nee	nee	niet zo veel	niet zo bel.
't Streek	Bennekom	ja	ja	niet zo veel	Belangrijk
S.G. Gomarus	Gorinchem	ja	ja	veel	Belangrijk
IJsselcollege	Capelle/IJssel	nee	nee	niet zo veel	niet zo bel.
Amstellyceum	Amsterdam	nee	nee	niet zo veel	Onduidelijk
De Hoge Berg	Texel	nee	nee	veel	Belangrijk
Oranje Nassau Col	Zoetermeer	nee	nee	niet zo veel	Belangrijk
Keistad college	Amersfoort	nee	nee	niet zo veel	Belangrijk
Van Lodensteincol	Hoewelaken	nee	nee	niet zo veel	Belangrijk
CSG Liudger	Drachten	nee	nee	niet zo veel	Belangrijk
Drachtster Lyceum	Drachten	nee	ja	niet zo veel	Belangrijk
College de Brink	Laren (NH)	ja	nee	zeer veel	Belangrijk
Van Maerlant	Den Bosch	ja	nee	veel	zeer belang.
Damiate College	Haarlem	ja	nee	veel	Belangrijk
F. Vatel School	Den Haag	nee	nee	niet zo veel	Belangrijk
Sprengeloo	Apeldoorn	nee	nee	niet zo veel	Belangrijk
Het Stromenland	Amersfoort	nee	nee	niet zo veel	Belangrijk
Röling College	Groningen	ja	nee	bijna geen	niet zo bel.
Martinuscollege	Grootebroek	nee	nee	veel	Belangrijk
CSW	Middelb/Vlis.	ja	nee	veel	Belangrijk
TMO college	Den Haag	nee	nee	veel	Belangrijk
Atlas College	Rijswijk	ja	ja	zeer veel	zeer belang.
Minkema College	Woerden	ja	ja	groeit	Belangrijk
Twents Carmel Col	Oldenzaal	nee	nee	niet zo veel	niet zo bel.
Wiringerlant	Wieringerwerf	ja	nee	veel	Belangrijk
OSG Schoonoord	Zeist/Doorn	half	nee	veel	zeer belang.
Stevin College	Den Haag	ja	nee	veel	niet zo bel.
Pantarijn	Kesteren	nee	nee	niet zo veel	Belangrijk
S.G. Thamen	Uithoorn	nee	ja	niet zo veel	niet zo bel.
Vmbo-college	Boxtel	nee	nee	veel	Belangrijk
Gymn. Haganum	Den Haag	ja	ja	zeer veel	zeer belang
B.C. Echt	Echt	nee	nee	niet zo veel	Belangrijk
ORS Lek en Linge	Culemborg	nee	nee	zeer veel	Zeer belang
Sted.DaltonLyceum	Dordrecht	nee	ja	veel	Niet zo bel.
Penta College	Hoogvliet	Ja en nee	ja	veel	Belangrijk
Wellantcollege	Dordrecht	nee	nee	veel	Zeer belang
Grafisch Lyceum	Rotterdam	ja	bijna	veel	Zeer belang
Lodewijk Rogier Coll	Rotterdam	nee	ja	veel	Belangrijk
Alfrink College	Deurne	nee	nee	bijna geen	Belangrijk
Canisius College	Nijmegen	nee	nee	bijna geen	Onbelangrijk
Mencia de Mendoza	Breda	nee	nee	veel	Belangrijk
Krimpenerwaard Coll	Krimpen IJ.	nee	ja	niet zo veel	Zeer belang
Cambreur College	Dongen	nee	nee	niet zo veel	Niet zo bel.
Da Capo Eyssenh.	Sittard	ja	ja/nee	veel	Zeer belang
AOC/ROC	Steenbergen	nee	nee	bijna geen	Belangrijk
Jeanne D'Arc Coll	Gronsveld	nee	nee	niet zo veel	(niet zo) bel.
Gemini College	Ridderkerk	ja	nee	veel	Belangrijk
CSG Oudehoven	Gorinchem	ja	ja	niet zo veel	Belangrijk
Pius X College	Bladel	nee	ja	veel	Belangrijk
Sweelinck	Amsterdam	ja	ja	veel	Zeer belang
Keizer Karel Coll	Amstelveen	nee	nee	veel	Belangrijk

Agnieten Coll	Nieuwleusen	ja	ja	veel	Belangrijk
OSG de Rietlanden	Lelystad	ja	ja	veel	Belangrijk
Sted. Dalton Lyceum	Dordrecht	nee	nee	niet zo veel	Belangrijk
OVZ Schoonoord	Zeist	nee	nee	veel	Belangrijk
Oostvaarderscollege	Almere	ja	ja	veel	Belangrijk
V/d Capellen SG	Zwolle	nee	nee	veel	Belangrijk
Bonaventuracollege	Leiden	nee	nee	niet zo veel	Niet zo bel
RSG	Steenwijk	ja	nee	niet zo veel	Niet zo bel
Sg St. Canisius	Almelo	nee	nee	niet zo veel	Belangrijk
Greijdanus College	Hardenberg	nee	nee	veel	Belangrijk
BNC IJdoorn	Amsterdam	ja	nee	niet zo veel	Belangrijk
Libanon Lyceum	Rotterdam	nee	nee	veel	Belangrijk
Cals College	IJsselstein	ja	nee	veel/niet zo	Belangrijk
Stebo	Den Haag	nee	nee	niet zo veel	Belangrijk
VMBO ROC	Amsterdam	nee	ja	veel	Belangrijk
Comenius	Amsterdam	nee	nee	niet zo veel	Bel/niet zo
Bogerman	Sneek VMBO	nee	Ja en nee	niet zo veel	Bel/niet zo
Bogerman	Sneek HV	ja	nee	veel	Belangrijk
Bonhoeffer	Enschede	ja	ja	niet zo veel	Niet zo bel
Montaigne	Nootdorp	nee	nee	veel	Zeer belangr
Chr College Zeist	Zeist	nee	nee	niet zo veel	Belangrijk
De Vinkenborgh	Groningen	nee	nee	niet zo veel	Belangrijk
TS Jonkerbosch	Nijmegen	-	Ja/nee	Zr veel/veel	Zeer belang
ROC West Brabant	Andel	nee	nee	veel	Belangrijk
Starbrecht College	Geldrop	ja	ja	veel	Belangrijk
Reynaert College	Hulst	nee	nee	veel	?
Dr. Aletta Jacobs C	Hoogezand	nee	bijna	Niet zo veel	Bel/niet zo
RSG de Borgen	Leek	ja	?	veel	Zeer belang
Blaricumcollege	Venlo-Blerick	nee	nee	veel	Zeer belang
Johannes Calvijn	Rotterdam	nee	nee	Meetbaar??	Belangrijk
Montessori C	Nijmegen	nee	ja	veel	Belangrijk

Cultuurbeeld van 250+ scholen (2005-2015)

(afgeronde getallen)

Is er een cuco?

ja 105
nee 135

Is een cultuurbeleidsplan?

ja 80
nee 140

Hoeveel cultuur op school?

zeer veel 20
veel 115
veel/niet zo veel 20
niet zo veel 80
bijna niks 10

Hoe belangrijk vindt de schoolleiding Cultuureducatie?

zeer belangrijk 45
belangrijk 150
belangrijk/niet zo belangrijk 15
niet zo belangrijk 30
onbelangrijk 5

Beleidsplannen: voorbeelden van good practice

Hieronder een capita selecta uit beleidsplannen van diverse scholen. Cultuurbeleidsplannen van zo'n 20 scholen staan ook op de cd-rom die bij de cursus hoort.

Cultuurbeleidsplan Ulenhofcollege, Doetinchem

De missie van de school

Een voortdurend proces van bezinning op de missie van school is gaande. Duidelijk wordt dat de school zich richt op vier domeinen: begeleiding, persoonlijke ontwikkeling, de examenroute en internationalisering. Daarbij legt de school het accent op deelnemen en bijdragen aan de maatschappij samen met anderen. Leren op het Ulenhofcollege is geen individuele route maar leren van, met en aan elkaar.

Cultuureducatie

Cultuureducatie binnen het Ulenhofcollege bestrijkt:

Kunsteducatie

Kunsteducatie is het leren over, door en met kunst. Ook het leren beoordelen, genieten en zelf beoefenen van kunst hoort daarbij. Kunsteducatie omvat de volgende disciplines: beeldende kunst, audiovisuele media, muziek, dans, theater, literatuur

Erfgoed-educatie.

Erfgoed-educatie omvat een breed spectrum aan activiteiten voor allerlei publieksgroepen, die kennis, begrip en beleving van erfgoed tot doel hebben. Bij erfgoed gaat om: musea, monumenten, de gebouwde omgeving, archieven, archeologie, industrieel en mobiel erfgoed, landschap.

Media-educatie

Media-educatie gaat over het leren interpreteren van de inhoud van media, het bepalen door welke belangen of waardesystemen deze worden gestuurd en het bewust worden van de plaats en rol van media in het persoonlijke en maatschappelijke leven. Maar ook het zelf gebruiken van deze media en het zelf vervaardigen van audiovisuele producties.

Opleiden tot deelnemen en uitdelen

Cultuur kan zijn functie in de maatschappij alleen realiseren door het gesprek over cultuuruitingen.

Ook de individueelste expressie van de individueelste emotie moet gezien en gehoord worden, en er moet over worden gesproken. Deelname aan cultuur, als kunstenaar, musicus of danser, of als beschouwer of theaterbezoeker betekent communicatie met de ander. Opleiden tot deelname aan dit maatschappelijk gesprek is het belangrijkste doel van de cultuureducatie in onze school.

Kunstbeoefening door de leerling is daarbij cruciaal om de benadering van kunstenaars te leren ervaren en appreciëren. Het presenteren van het eigen werk aan elkaar en naar buiten de school brengt de deelname en bijdrage aan het cultureel maatschappelijk verkeer tot stand

5 Het huidige aanbod

De school kent een rijke traditie in het aanbieden van cultuur, binnen schoolvakken, tijdens excursies en in projectvorm. Een overzicht van deze activiteiten is te vinden in bijlage 1: Overzicht cultuureducatie 2009-2010. Het overzicht maakt duidelijk dat het aanbod niet het gehele terrein van de kunsteducatie dekt. De kunst disciplines zijn niet alle systematisch vertegenwoordigd, uitsluitend aanbod van beeldende vorming en muziek zijn gegarandeerd door het aanbieden van deze kunst disciplines in schoolvakken binnen het rooster, de overige kunst disciplines worden incidenteel aangeboden. Erfgoed-educatie en media-educatie komen zijdelings bij vakken aan de orde. Van een doorlopende leerlijn cultuureducatie kan nog niet worden gesproken. De school kan niet rapporteren wat de individuele leerling heeft meegemaakt en gepresteerd omdat er geen archivering van resultaten plaatsvindt.

6 Doelstelling

De school wil in alle leerlingen een brede vorming aanbieden in een doorlopende leerlijn die garandeert dat elke leerling in de onderbouw met alle aspecten van cultuureducatie tenminste kennis heeft gemaakt, zowel actief in eigen kunstbeoefening, als receptief door bezoek aan de culturele instellingen en daarop te reflecteren. Voor leerlingen in de bovenbouw voorziet het programma van CKV daarin.

De school biedt leerlingen die daarvoor kiezen examenroutes aan in muziek en beeldende vorming. Daarnaast bieden de theateractiviteiten en het voortraject conservatorium extra mogelijkheden voor getalenteerde leerlingen in respectievelijk drama en muziek.

8 Organisatie

Wie doet wat?

Cultuureducatie wordt gerealiseerd binnen vakken, in projecten en excursies, door individuele leraren, teams, en werkgroepen. De organisatie vindt plaats in overleg tussen de geledingen:

- De **schoolleiding** ziet toe op het tot stand komen van een cultuurbeleid binnen het algemeen onderwijskundig beleid van de school. Zij controleert de uitvoering van het cultuurbeleid, faciliteert financieel, in personeelsformatie en onderwijsvoorzieningen.
- De **cultuurcoördinator** bewaakt de leerlijn en de financiën in samenwerking met de teamleiders. De cultuurcoördinator wordt daarin bijgestaan door de **cultuurcommissie**
- De **teamleiders** initiëren activiteiten voor heel de laag.
- De **vakleerkrachten** initiëren activiteiten gerelateerd aan het vak.
- De **mentor** wordt de sleutelfiguur in het beleid van de school: hij bewaakt de persoonlijke ontwikkeling van de leerling. Hij is de studieleider van zijn mentorgroep, één van zijn taken is het bewaken van de voortgang van de cultuureducatie en het vastleggen daarvan in het digitaal portfolio.

De **leerling** zorgt voor zijn digitaal portfolio

Een portfolio voorbeeld

De leraar beeldende vorming bedenkt de opdracht voor de excursie naar het Kröller-Müller museum in brugklas 1. Hij weet dat de verwerking van de opdracht opgenomen gaat worden in het CKV-portfolio van de leerling, dus hij kiest een geschikte opdracht: de leerling moet in het in het beeldenpark een fotoreportage maken van tien beelden die hij prachtig vindt. Terug op school moeten de foto's ingevoegd worden in een tekstdocument en voorzien worden van verhelderend commentaar. Dat werkstuk kan worden ingeleverd in de cursus beeldende vorming van de leraar bevo in It'slearning, de elektronische leeromgeving van de school. De leraar beoordeelt dit werk in die elo en geeft er een cijfer voor. Daarna is er een moment in het mentoruur waarop de mentor de beschikking heeft over het computerlokaal. Het werkstuk wordt dan door de leerling geplaatst in zijn CKV-portfolio. De mentor heeft nu inzage in de werkstukken en kan daarvan gebruik maken in zijn mentorprogramma.

Een reflectie op een kunstervaring kan in heel veel verschillende vormen. Een voortdurende schriftelijke verslaglegging kan nieuwe saaiheid betekenen waartegen gewaakt moet worden. Een filmpje van twintig seconden van een spreekbeurt vertelt meer dan een schriftelijk reflectieverslag.

9 Faciliteiten

De volgende faciliteiten zijn specifiek voor de uitvoering van cultuurbeleid:

- Ruimte in de formatie en in het taakbeleid voor de cultuurcoördinator
- Financiële middelen om gastdocenten aan te trekken voor die aspecten waarvoor binnen de school onvoldoende deskundigheid aanwezig is
- Gelden voor huur van bussen en entrees om culturele instellingen elders te bezoeken voor aanbod waarin de regio niet voorziet
- Audiovisuele middelen voor het ontvangen en geven van onderwijs
- Scholing van collega's op het gebied van cultuureducatie
-

10 Budget

De kosten van activiteiten in het kader van cultuureducatie komen uit de cultuurkaartgelden verstrekt door de overheid en uit ouderbijdrages. Het verdient aanbeveling om te onderzoeken hoe deze middelen zo kunnen worden beheerd dat ouders niet per activiteit worden lastig gevallen met betalingsopdrachten

12 Bijlages

Kerdoelen van het leergebied kunst en cultuur

Overzicht cultuureducatie 2009-2010

Financieel overzicht

VMBO school Varias College, Den Haag

Verantwoording van Kunst en cultuur in de school.

Op onze school is veel aandacht voor Kunst en cultuur. Om een samenhang in alle onderdelen te krijgen en te laten zien is dit Cultuur beleidsplan een leidraad.

De school heeft de zorg om iedere leerling de kans te geven vertrouwd te raken met Kunst en Cultuur.

Persoonlijke ontplooiing is daarbij essentieel. Ze vergroot het vermogen om zelfstandige keuzes te maken, om maatschappelijk en cultureel te participeren.

Er zijn 2 manieren van Kunst educatie:

- Productieve kunsteducatie, het zelf doen, spelen, musiceren en onderzoeken
- Receptieve kunsteducatie, het kijken naar en het beleven van kunst.

Op onze school is Kunst en cultuur een belangrijk deel in het lesprogramma.

Dit Cultuur beleidsplan is een leidraad voor de culturele vorming van de leerlingen.

Ook krijgt men een inzicht in de culturele activiteiten die schoolbreed plaatsvinden, hoe deze beter op elkaar kunnen worden afgestemd en geïntegreerd kunnen worden in de LIS lessen en de afdelingen in de bovenbouw.

Visie en schoolbeleid

De Johan de Witt Scholengroep is een openbare, algemeen toegankelijke scholengemeenschap met vijf heel verschillende opleidingen.

Gezamenlijk stellen wij ons ten doel elke leerling een zodanig leertraject te laten volgen dat hij of zij zijn talenten optimaal kan ontwikkelen.

De Johan de Witt Scholengroep heeft, met name in zijn vestigingen in de binnenstad, veel leerlingen met een niet-Nederlands herkomst.

De leerlingen hebben heel uiteenlopende etnische en religieuze achtergronden. Voor de missie van de JWS betekent deze kleurrijke context het volgende:

- a. De JWS wil een veilige en gastvrije school zijn voor alle leerlingen, ongeacht hun etnische herkomst of religie. Dit betekent dat er ruimte is voor verschillen en dat geen etnische of religieuze groep eenzijdig een stempel drukt op de schoolcultuur.
- b. De Johan de Witt Scholengroep is een Nederlandse school die leerlingen op weg helpt naar een toekomst in de Nederlandse samenleving.

Het daarop gerichte onderwijsprogramma is in de volle omvang verplichtend voor alle leerlingen.

- c. De ontmoeting van verschillende culturen wordt binnen de Johan de Witt Scholengroep actief benut om met leerlingen te reflecteren op de eigen levensovertuiging en op de wijze waarop die in een pluriforme samenleving kan functioneren.
- d. De Johan de Witt Scholengroep wil de talenten van iedere leerling ontdekken en actief helpen ontwikkelen. Het motto van de Johan de Witt Scholengroep is:

“Jouw talent krijgt de kans!”

Hoe deze visie in Cultuureducatie vorm krijgt wordt in dit beleidsplan duidelijk gemaakt.

Huidig Cultuurprofiel Varias College

Op het Varias College is veel aandacht voor Kunst en Cultuur.

Op het Varias zijn 4 disciplines vertegenwoordigd:

Drama, Muziek, Beeldende Vorming en Dans.

De docenten die deze vakken geven hebben allen een aanstelling bij het Varias College.

Sterk punt:

Kennis van de missie van de school, omgang met onze leerlingen en de contacten met de mentoren.

In het 1^e leerjaar krijgen de leerlingen 2 uur per week ,in een blokkur, Kunst Educatie.

9 weken wordt er les gevolgd in 1 discipline. In de laatste week vinden de eindpresentaties plaats. De leerlingen presenteren aan elkaar, de docenten en hun mentoren wat zij geleerd hebben en waar zij aan gewerkt hebben. Eigen inbreng en uitwerking is daarin ook te zien.

De vakken drama en dans presenteren samen en muziek en beeldende vorming presenteren samen.

Er is voor deze opzet gekozen ivm de ruimte, de begeleiding en het aantal leerlingen.

In het 2^e leerjaar krijgen de leerlingen 4 uur per week ,in twee blokkuren, Kunst Educatie.

9 weken wordt er les gevolgd in 1 discipline. In de laatste week vinden de eindpresentaties plaats.

De leerlingen presenteren aan elkaar, de docenten en hun mentoren wat zij geleerd hebben en waar zij aan gewerkt hebben. Eigen inbreng en uitwerking is daarin ook te zien.

De vakken drama en dans presenteren samen en muziek en beeldende vorming presenteren samen.

Er is voor deze opzet gekozen ivm de ruimte, de begeleiding en het aantal leerlingen.

In het 3^e leerjaar krijgen de leerlingen 1uur in de week CKV CKV wordt in het derde leerjaar afgesloten.

In het 4^e leerjaar wordt geen CKV gegeven.

Culturele activiteiten en projecten in cursusjaar 2008 – 2009

1^e leerjaar

- 2 theaterbezoeken
- Bezoek aan het Omniversum tijdens de introductieweek
- Bibliotheekproject i.s.m. Dienst Openbare Bibliotheek De Haag
- Taalkr8
- Week van de Liefde . Dit is een Poëzieproject
- Een leuke klas.
- Sportdagen
- Sinterklaasviering, Kerstontbijt, Paasontbijt
- Schoolreis

2^e leerjaar

- 2 theaterbezoeken
- Bibliotheekproject i.s.m. Dienst Openbare Bibliotheek De Haag
- Taalkr8.
- Samenwerking met centrum 1622
- Tweede wereldoorlog in Perspectief met aansluitend bezoek aan het Anne Frank museum
- Sportdagen
- HTM project
- PSO week

- Schoolreis

3° leerjaar

- Project Het Mauritshuis
- Project Filmhuis
- Schoolreis

Afdeling Z&W / SDV

- Projectweek "Reis om de Wereld" met o.a. een bezoek aan de expositie "CORPUS"
- Bezoek aan de Marine tijdens de Wereldhavendagen in Rotterdam
- Project "Loveboys" i.s.m. centrum 1622
- Survivalkamp Ardennen

Afdeling Techniek

- Project Licht Techniek i.s.m. drama docente

4° leerjaar

- Parijs reis

Activiteiten Schoolbreed

- Theatergroep
- Dansgroep
- Brassband
- Talents
- Week van de Liefde
- Poëzie project
- 2 disco's met een thema
- Sportlijn 6
- Schoolreisjes
- Schoolkrant
- Verlengde schooldag met oa naaicursus, creatieve activiteiten,

Plannen en activiteiten voor cursusjaar

Integratie van Kunst en Cultuur in de LIS lessen in de onderbouw

Integratie van Kunst en Cultuur in de verschillende afdelingen van de bovenbouw.

Het updaten van de doorlopende Leer&Ontwikkellijnen van Kunst en Cultuur.

Onderzoek doen naar een mogelijke TL klas met het profiel Mens & Cultuur.

Cultuurbeleidsplan D College, Leiden

STERKE PUNTEN VAN DE SCHOOL TEN AANZIEN VAN
CULTURELE ACTIVITEITEN.

- Culturele activiteiten hebben een belangrijke plek binnen het DCollege. Veel collega's zetten zich buiten hun reguliere activiteiten in voor excursies, uitwisselingen, organisatie rondom uitvoeringen toneel muziek en tentoonstellingen.
- De directie stimuleert en ondersteunt deze activiteiten
- Er is een draagvlak.

- Voor alle leerlingen is er een groot aanbod aan culturele activiteiten waarvoor ze zich kunnen opgeven.
- De opbouw van het culturele aanbod staat goed in de steigers: er is een raamwerk waarin is aangegeven welk cultuurprogramma elk leerjaar aangeboden krijgt. Dit raamwerk is een uitstekend uitgangspunt voor een verdere ontwikkeling van het cultuurbeleid.
- Er bestaat een commissie die zich bezighoudt met cultuurbeleid. Deze commissie bestaat uit de Coördinator Kunst en Cultuur, Coördinator CKV en Coördinator Culturele activiteiten.

WAT MIST DE SCHOOL OP HET GEBIED VAN CULTURELE ACTIVITEITEN

- Binnen de kunstvakken is aandacht voor teken en muziek. Er wordt geen les gegeven in handvaardigheid, drama en dans. Mogelijk dat deze lacunes opgelost kunnen worden met gastlessen.
- Het zou mooi zijn als alle secties, (afzonderlijk of in samenwerking met elkaar) voor elk leerjaar een vakgebonden activiteit organiseren.
- Leerlingen (met name kunstklasleerlingen) zouden ook in de bovenbouw een mogelijkheid moeten hebben om zich (naast de examenvakken tekenen en muziek) op creatief gebied verder te ontwikkelen, in andere disciplines. Er is vaak vraag naar 3 dimensionale technieken, modeontwerpen en drama
- Vakoverstijgende projecten/workshops in de bovenbouw waaraan meerdere vakken meedoen, op het gebied van bv. architectuur, binnenhuisarchitectuur, design (academie eindhoven), multimedia etc.
- Een schoolmusical
- Het is erg onduidelijk hoeveel geld er uitgegeven wordt, en beschikbaar is voor de diverse culturele activiteiten.
- Doorlopende leerlijn, vanaf de 1^e klas zou een kunstdossier moeten worden aangelegd.

GEWENSTE PROFIEL VAN DE SCHOOL TEN AANZIEN VAN CULTURELE ACTIVITEITEN.

Dit is uiteraard een zaak van discussie en overleg. Dit beleidsplan zal in Juli (weet niet of dit al lukt) voorgelegd worden aan de directie en betrokken docenten, Vervolgens zullen de reacties verwerkt worden in een definitief profiel. Streven is om dit in de loop van schooljaar 2008/2009 af te ronden. Uiteraard is dit profiel aan veranderingen onderhevig en zal het elk jaar bijgesteld worden.

Beleidsplan Cultuur Het Baarnsch Lyceum, Baarn

Visie en schoolbeleid

In het schoolplan wordt de missie van de school als volgt verwoord:

*Het Baarnsch lyceum wil een zelfstandige, kleinschalige en gerenommeerde bijzondere school op algemene grondslag zijn die een grote inspanning levert om de leerlingen die worden toegelaten, naast een hoogwaardig havo- of vwo diploma toe te rusten met een optimale ontwikkeling op het gebied van exact, maatschappij, **cultuur** en sport waarbij eerste internationale ervaringen worden opgedaan.*

Wat moet er worden gedaan om leerlingen een optimale ontwikkeling te geven op het gebied van cultuur? Deze enigszins vage omschrijving wordt concreter door naar de volgende scenario's te kijken:

Scenario 1: de basisinvoering

- Projectcoördinator aanwijzen
- Cultuurkaarten aanvragen
- 2 of 3 culturele activiteiten in elk schooljaar organiseren
- Afspreken hoe de kaart wordt gepresenteerd aan de leerlingen
- Rekening houden met de kerndoelen onderbouw
- Rekening houden met het examenvak CKV
- Zorgen dat het geld op komt
- Beleid vaststellen
- Lokale culturele instellingen op de hoogte van je plannen brengen: mogelijk 2 keer zoveel bezoeken

8

Scenario 2: samenhang/leerlijnen

- Een cultuurcoördinator die zorgt voor afstemming
- Alle betrokken docenten zijn goed op de hoogte van afspraken en doelen
- Er is een lijn te zien in de culturele activiteiten
- De activiteiten in de onderbouw worden voor- en nabesproken
- Een kunstdossier zorgt voor aansluiting met vervolgjaren

9

Scenario 3: CKV vanaf klas 1

- CKV wordt als vak, leergebied of project vanaf klas 1 ingevoerd
- Een *basisteam* voor CKV organiseert alles
- CKV onderbouw sluit perfect aan op het examenvak CKV
- Een kunstdossier gaat met de leerling mee in alle schooljaren
- De school werkt aan cultuureducatie vanuit duidelijk en samenhangend cultuurbeleid

10

Een optimale ontwikkeling is meer dan alleen doen wat wettelijk wordt voorgeschreven (scenario 1). Scenario 3 vraagt om een andere organisatie van het onderwijs en lijkt daarmee niet haalbaar. We streven daarom op lange termijn naar scenario 2. Het doel is om scenario 1 in het schooljaar 2008/2009 en 2009/2010 te realiseren. In schooljaar 2010/2011 kan dan worden doorgroeid naar scenario 2.

Doelen:

Huidig cultuurprofiel van de school

De school heeft een rijke culturele traditie waar jaarsluitingen, de Grandi- Art en de culturele interlyceale een belangrijke plaats innemen. Verder zijn er veel uitwisselingsprojecten en uitdagende werkwerken.

Op dit moment voldoen we nog niet aan alle criteria van scenario 1. Er worden nog niet twee culturele activiteiten per jaar georganiseerd voor alle leerlingen. (zie verslag projectgroep Cultuur bijlage blz. 41 Onderwijsontwikkeling) Verder is er nog geen invulling voor de kerndoelen CKV onderbouw en ontbreken doorlopende leerlijnen met CKV in de bovenbouw.

Slechts weinig activiteiten worden vanuit de vakken georganiseerd. Doordat de witte dagen 'heilig' werden in het lesrooster, werd het steeds lastiger om met leerlingen op pad gegaan naar musea en dergelijke. Docenten *willen* wel op pad met leerlingen, maar haken af doordat het te lastig te organiseren is.

De huidige culturele activiteiten worden veelal geïnitieerd door de cultuurcoördinator en staan meestal los van het curriculum. Cultuur is daarmee niet verankerd in de school en de uitvoering van culturele activiteiten ligt bij te weinig mensen.

Dat de Culturele Commissie door de schoolleiding enkele jaren geleden is ontbonden lijkt in deze context geen verstandige keuze te zijn geweest.

Toekomst

Het doel is om in de komende twee jaar scenario 1 goed van de grond te krijgen. In schooljaar 201../201.. groeien we dan door naar scenario 2.

Om scenario 1 in het schooljaar 201../201.. te kunnen implementeren dient er het volgende te gebeuren:

Schooljaar 201../201..:

- Projectcoördinator aanwijzen (is reeds gebeurd in de persoon van Chris Wolf)
- Aanwijzen cultuurcoördinator(s) (Machteld Olthof en ?)
- Aanwijzen budgethouders(s)
- Cultuurkaart aanvragen (loopt)
- Ouders informeren over de komst van de kaart
- Afspreken hoe en wanneer de cultuurkaart wordt geactiveerd
- Twee culturele activiteiten organiseren voor alle onderbouwklassen en voor de vierde klassen
- In de eerste toetsweek krijgen alle eersteklassers uitleg over het vak CKV, het kunstdossier en krijgen ze de opdracht een cultureel zelfportret vorm te geven (incl. elementen als culturele kaart eigen omgeving, kunstautobiografie e.d.) De docenten van de kunstvakken verzorgen deze modules (voorbereiding en uitvoering).
- In de tweede toetsweek volgen de eersteklassers een verplichte module kunstbeschuwing. Hier maken ze kennis met de Kijkwijzer en ze oefenen deze bij twee verschillende kunstdisciplines. De docenten van de kunstvakken verzorgen deze modules (voorbereiding en uitvoering).
- Doorlopende leerlijn CKV ontwikkelen
- Contacten leggen met culturele instellingen (Met Kunst Centraal en de Speeldoos bestaan deze al, met andere instellingen bestaat incidenteel contact)

Schooljaar 201../201..

- Drie culturele activiteiten voor alle onderbouwklassen
- Twee culturele activiteiten voor vwo 5 en eindexamenklassen
- In de tweede toetsweek volgen de eerste en de tweedeklassers een verplichte module kunstbeschuwing. De eersteklassers maken kennis met de Kijkwijzer en ze oefenen deze bij twee verschillende kunstdisciplines. De tweedeklassers doen een vervolgmodule waarin twee nieuwe kunstdisciplines centraal staan. De docenten van de kunstvakken verzorgen deze modules.
- De doorlopende leerlijn CKV wordt vastgelegd t/m de eindexamenklassen.
- Betrokken docenten worden goed op de hoogte gehouden van afspraken en doelen.

Om door te groeien naar scenario 2 dient er in 201../201.. het volgende gebeuren:

-
- In de tweede toetsweek volgen de eerste, tweede- en derdeklassers een verplichte module kunstbeschuwing. De eersteklassers maken kennis met de Kijkwijzer en ze oefenen deze bij twee verschillende kunstdisciplines. De tweede- en derdeklassers doen vervolgmodes waarin nieuwe kunstdisciplines centraal staan. De docenten van de kunstvakken verzorgen deze modules.

- Alle docenten zijn goed op de hoogte van afspraken en doelen
- Er is een duidelijke lijn te zien in de culturele activiteiten
- De activiteiten in de onderbouw worden voor- en nabesproken
- Het Kunstdossier zorgt voor aansluiting met vervolgjaren.

Budget en formatie

Voor het financieren van activiteiten zijn er drie geldbronnen

- De cultuurkaart: 15 euro per leerling per schooljaar (bedrag ...)
- Gelden uit de pot van de Stichting Het Baarnsch lyceum (bedrag...)
- Begroting CKV/Cultuur pm
- Bijdrage ouders in klas 4 van havo en vwo (€27,50 p.l.)

De cultuurcoördinator moet op zoek naar subsidie. In het verslag van de Projectgroep Cultuur worden hiervoor enkele mogelijkheden genoemd.

Het bestuur onderzoekt op dit moment de mogelijkheid tot sponsoring, in eerste instantie vooral met betrekking tot de nieuwbouw. De cultuurcoördinator zal zich met de schoolleiding moeten buigen over de vraag of sponsoring ook een mogelijkheid is bij culturele activiteiten.

De formatie zal uit de lumpsum moeten worden betaald. Het gaat hierbij om de volgende taken:

Schoolleiding

- Benoemen en faciliteren projectmanager, cultuurcoördinator(s) en budgethouder(s), CKV-docenten

Administratie

Taken:

- Beheren gelden cultuurbegroting anders dan tegoeden cultuurkaart

De projectmanager

Taken:

- Aanvragen cultuurkaarten d.m.v. aanmeldingspakket CJP voor 1 juli
- Aanleveren leerling gegevens
- Doorgeven namen cultuurcoördinator(en) en budgethouder(s)
- Contactpersoon CJP

Taakuren: 5

De cultuurcoördinator

Taken:

- Opstellen cultuurbegroting
- Opzetten digitaal kunstportfolio
- Voorzitter cultuurcommissie
- Opzetten en onderhouden samenwerkingsverbanden met culturele instellingen, HBO-instellingen e.d.
- Aansturing KIDS (Kunst in de school)
- Aansturing “cultuurambassadeurs”: leerlingen die zich actief bemoeien met de keuze en selectie van voorstellingen, concerten, tentoonstellingen e.d., ook in samenwerking met theater De Speeldoos.

Taakuren: eenmalig voor implementatie 100 klokuren en 150 op jaarbasis

De budgethouder(s)

Taken:

- Coördineren activeren cultuurkaart
- Beheren gelden cultuurkaart
- Betalingen doen aan instellingen e.d.
- Jaarafrekening opstellen

Taakuren: 50 uur op jaarbasis

Docenten CKV

Taken:

- Opzetten van de modules CKV in de onderbouw (tijdschrijven, max.30 uur)
- Uitvoeren modules CKV in de onderbouw (1 uur in de eerste toetsweek maal zes klassen, 3 uur in tweede toetsweek in drie leerjaren voor zes klassen = 33 uur)
- Voorbereiden en uitvoeren lessen CKV in de bovenbouw, begeleiden en beoordelen kunstdossiers (totaal .. fte)

Regeling Prestatiebox Voortgezet Onderwijs

Deze regeling is verlengd tot en met 2017 en zal in principe ook daarnaar doorlopen. Wel is het bedrag per leerling flink verhoogd en is het ‘extra’ bedrag voor vwo 4, 5 en 6 vervallen.

Voor de aanvullende regeling zie: www.kernvakckv.n/actueel

Hieronder de oorspronkelijke regeling die t/m 2015 loop-t.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap ...,

Besluit:

Artikel 1. Begripsbepalingen

In deze regeling wordt verstaan onder:

- a. *minister*: Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, of, voor zover het betreft het landbouwonderwijs, de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie;
- b. *bevoegd gezag*: Bevoegd gezag van een school, als bedoeld in artikel 1 van de Wet op het voortgezet onderwijs;
- c. *school*: Uit 's Rijks kas bekostigde school voor voortgezet onderwijs als bedoeld in artikel 1 van de Wet op het voortgezet onderwijs, of uit 's Rijks kas bekostigd agrarisch opleidingscentrum als bedoeld in artikel 1.3.3 van de Wet educatie en beroepsonderwijs, voor zover daaraan voorbereidend beroepsonderwijs verzorgd wordt;
- d. *Bestuursakkoord*: Het op 14 december 2011 gesloten Bestuursakkoord VO-raad – OCW tussen de minister, de staatssecretaris en de VO-raad over de in de actieplannen Beter Presteren en Leraar 2020 – een krachtig beroep! geschetste beleidsambities;
- e. *leerling*: Leerling als bedoeld in artikel 7 van het Bekostigingsbesluit W.V.O. of artikel 2.1.2, onderdeel g, van het Uitvoeringsbesluit WEB die op 1 oktober voorafgaand aan het kalenderjaar waarvoor de aanvullende bekostiging wordt verstrekt aan een school is ingeschreven.

Artikel 2. Doel van de aanvullende bekostiging

De minister verstrekt aan het bevoegd gezag van een school in de kalenderjaren 2012 tot en met 2015 jaarlijks een bedrag per leerling met als doel de uitvoering van de afspraken in het Bestuursakkoord, in het bijzonder de landelijke streefdoelen zoals geformuleerd in paragraaf 2.6 en uitgewerkt in paragraaf 4.5.

Artikel 3. Beschikbare middelen per leerling

1. In 2012 ontvangt het bevoegd gezag van de school in het kader van deze regeling:
 - a. Een bedrag van € **110,26** per leerling;
 - b. Een bedrag van € **66,00** per leerling in het vierde, vijfde en zesde leerjaar van het vwo.
2. Het bedrag per leerling in lid 1 sub a en in lid 1 sub b worden jaarlijks door de minister vastgesteld met in achtneming van artikel 6 van deze regeling.

Artikel 4. Verdeling van de middelen

De aanvullende bekostiging op grond van deze regeling die het bevoegd gezag in een bepaald jaar voor de school ontvangt wordt eenmalig bepaald door:

- a. het aantal aan die school ingeschreven leerlingen te vermenigvuldigen met het in artikel 3, eerste lid sub a, genoemde voor dat jaar bestemde bedrag per leerling, vermeerderd met
- b. het aantal aan die school ingeschreven vwo-leerlingen in het vierde, vijfde en zesde lesjaar te vermenigvuldigen met het in artikel 3, eerste lid sub b, genoemde voor dat jaar bestemde bedrag per leerling.

Artikel 5. Beschikking en betaling

1. De aanvullende bekostiging wordt jaarlijks ambtshalve uiterlijk in de maand maart verstrekt.
2. De betaling van de aanvullende bekostiging wordt in één termijn voldaan.

Artikel 6. Verantwoording aanvullende bekostiging

De aanvullende bekostiging op grond van deze regeling wordt verantwoord in de jaarrekening en de jaarverslaglegging, zoals bedoeld in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. De verklaring van de accountant bij de jaarrekening bevat tevens een oordeel over de rechtmatige besteding van de middelen.

Artikel 7. Monitor en evaluatie

1. De minister zal de voortgang op landelijk niveau laten monitoren en een evaluatie uitvoeren.
2. De minister kan op basis van de resultaten op sectorniveau in 2013 besluiten om deze regeling voor de jaren 2014 en 2015 te wijzigen.
3. Ten behoeve van de in het eerste lid bedoelde monitor en evaluatie moet de school desgevraagd een samenhangend overzicht kunnen overleggen van de door de school gepleegde inspanningen ten behoeve van de in artikel 2 bedoelde landelijke streefdoelen.

Artikel 8. Inwerkingtreding

Deze regeling treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van de Staatscourant waarin zij wordt geplaatst en vervalt met ingang van 1 januari 2016.

Artikel 9. Citeertitel

Deze regeling wordt aangehaald als: Regeling Prestatiebox Voortgezet Onderwijs.

Deze regeling zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, J.M. van Bijsterveldt-Vliegenthart